

An illustration of three children building a house. Two children are on the left and right, holding long wooden poles that meet at the top to form a triangular roof. A third child is at the bottom, standing in a dark doorway. The background is dark green and black with some orange and red speckles. The text is centered on a white rectangular area.

ANZELMAS MATUTIS

TRIJŲ
BROLIŲ
SVIRNELIS

ANZELMAS MATUTIS

TRIJŲ
BROLIŲ
SVIRNELIS

PASAKOS

ILIUSTRAVO
STASYS EIDRIGEVIČIUS

VILNIUS 1982

84L7
Ma665

70802—017
M 177—82 480301200
M852(10)—82

© Ilustracijos ir sudarymas, leidykla „Vaga“, 1982

Skiriu
ŠARŪNUI, VALIUI, VYTUI —
trims sūnums —
Ir pasakų skaitytojams:
Vaikučiai, Jums.

TENAI, KUR GELSVAS PAMARYS,
KUR TAMSAI ŽALIAS PAGIRYS,
KUR ŠNIOKŠTINA EGLES ŠIAURYS —
SVIRNELIS TEN
IR BROLIAI TRYS.

BROLUŽIAI TRYS
KAS VAKARAS
SVIRNELY SEKA PASAKAS:

BARZDOTAS EIGULYS
TEN ŪSĄ SUKA
IR PASAKOJA
APIE DREVINUKĄ.
MEDŽIOTOJAS
PER NAKTĮ ŽVAINĄ
TEN RENČIA, PORIJA
APIE MEDŽIOKLĮ LEINĘ.
O BROLIS TREČIASAI —
JAUNĖLIS
PASEKS, KODĖL NERIMO JŪROJ
ŽILVINĖLIS.

PRAVERKIM KUO TYLIAU DURIS
Į TĄ SVIRNELĮ, TĄ MAŽYTI...
UŽEIKIME PAS BROLIUS TRIS
JŪ PASAKŲ PASIKLAUSYTI...

DREVINUKAS

PASAKA
GIRIŲ BIČIULIAMS —
MAŽIEMS
IR DIDŽIULIAMS

GIRIA DEJUOJA

Vėjas,
Rudenio nurudęs vėjas
Švilpauja,
Pušų viršūnėmis įsibėgėjęs,
Blaško, taršo
Gelsvą medžių vašką —
Girios gaudžiai rauda,
Traškios šakos braška.
Krankia varnas,
Irdamasis vėtroj,
Dreba stirna
Žaliastogėj eglės šėtroj.

Tuk tuk! Tū tū! —
Signalai girios radijų
Ir telegrafų:
Pulkai aidų
Šokuoja nuo spyglių ant lapų —
Tū tū! Tuk tuk!
Atbėk, žvėriuk,
Kalvon, kur šaltinėlis žiba,
Tū tū! Tuk tuk!
Atlėk, paukščiuk,
Į didžiąją miškų tarybą!

— — —
Luošas stirninas
Ramščiuojasi kreiva lazda,
Elnias klibikščiuoja —
Koja pašauta.
Dvi laukinės antys
Pamuštais sparnais
Klypsi
Krypsi
Slėniais ir kalnais.

Sunkiai velka kiškis
Plieno kilpą,
Sužeistos žeberklais žuvys
Upėj virpa...—————

Skuba paukščiai, žvėrys
Per tankmes, palaukę
Ten, tenai, kur aidas —
Ū-ū-ū! — juos šaukia.

—————

Elniai — lyg sargybiniai —
Iškėlė ietis:
Ant piliakalnio
Miškų valdovas — B r i e d i s:
Vai klausykitės, sesulės,
Girių broliai! —
Briedžio balsą nuaiduoja
Gaudūs toliai:
Viesulai išėlę
Girioj kaukia, trankos,
Kuklių šilo gėlę
Laužia piktos rankos...
Baisūs giriai, miškui
Trinksintys žaibai.
Baisesni už viską
Trys baubai — siaubai.

Kriūkia Šernas:
Lyg perkūnas
Bumbuliūnas
Šaudo paukštį, žvėrį.
Plaikstosi barzda,
Akis ruda
Žaibuoja, žėri...
Pagiry antai rūdija
Dalgis jo ir arklas —
Kyšo po pilkąja rudine
Žeberklas.

Niurna Bebras:

Kur upokšnio
Žydras dryžis raitos,
Byra šukės
Nuo žalios pašlaitės —
Ten su raganiūkštėm
Siautėja Šlamštinis,
Daužo butelius
Beržynuos ir eglynuos.

Šniokščia, šnara

Ažuolai ūksmėti:

Neilgai beliko
Ošti ir šlamėti —
Džyrina Kapočius
Blizgančiu pjūklu —
Girioje kelmai
Berželių, uosių, ažuolų.

Rauda žaliaskarės eglės

Prie pašlaičių:

Ak, iš sielvarto nudžiūsime
Be dukraičių.
Liks tušti kalneliai,
Slėniai, daubos —
Mielas egleles
Kapoja, žudo baubas...

Virpa drebulėlė:

Ai, drebu, drebu!
Briedi,
Girių tėti,
Gelbėk nuo baubų!
G e l b ė k, b r i e d i !
G e l b ė k, b r i e d i ! —
Šūksniai, aimanos
Šiluos girdėti.

Briedis dairosi
Po žalią kalvą,
Lenkia žemèn
Sukia, karūnuotą galvą.
Skardi balsas briedžio —
Žilojo tėvulio:
 Žvėrys! Paukščiai!
 Reikia mums b i č i u l i o!
 Pasakojo man kadaisė
Prosenolis žilas,
Kad turėjęs
Auksaširdį draugą šilas.
Jo bitelės dūzgė
Liepoje ir ažuole,
Vaikščiojo po girią jis
Kartu su stirnele.
Volungės sutūpdavo
Jam ant pečių,
Jis lakštingaloms pritardavo
Žilvičio skudučiu.
Paukščiui keldavo
Į klevą gūžtą
Ir suprasdavo,
Ką samanos, ką kerpės kužda.
Vai, ieškokime bičiulio,
Paukščiai ir žvėreliai!
Vai, suraskime jį
Ž a l i a i š a l i a i ! ———

—————
Tarp eglynų
Džyru džyru!..
Aidas nudžerškė
Tarp girių.
Briedis suvirpėjo,
Ir strėles pašiausėjo ežys —

Triokštelėjo, suvaitojo
Virsdama pušis.

Brazda į tankynę
Briedžiai ir ežiai,
Neria, lenda pirkion
Bebrai medvežiai.
Paukščių klyksmą atkartoja
Slėniai, daubos:
Gelbėkites! Bėkit!
B a u b a s!
B a u b a s!
B a u b a s!..

PELĖDOS PASLAPTIS

Sutrioškėjo pušis
Ir griuvo tarp kelmų.

Pelėda išplėtė akis —
Baugu jai, neramu:
Bū bū! Bū bū!..
Ko ažuolo drevėj drebu?
Raibasias plunksnas
Šiurpas man sušiaušia:
Kapočius džyrina pjūklu
Po slėnius, po pakriaušę.
Bū bū!..
Baisiau negu žaibų
Jo pjūklo, kirvio, kylio!
Išlėkčiau aš,
Bet gaila man mažylio ———

Žibintais — akimis
Sumirkčioja Raibuolė,
Du spinduliai apšviečia
Pilko pūko guolį —
Drevės kertėj
Vaškinis Drevinukas guli.

Bū bū! Bū bū!..
Vai, liūli liūli...
Daug metų ūbauju
Tau lopšines
Ir glostau garbanas —
Banguotas, vaškines.
Tošinį lopšį
Švelniai pasūpuoju,

Pūkus supurtau
Ant geltonų kojų.
Ir jonvabalį —
Pasigavus naktį —
Tau prisegu
Lyg diržo sagtį.
Tu vis miegi...
Ramiai miegi, vaškini...

Prisimenu tėvulį tavo —
Žiląjį Drevinį:
Jo bitės daugel metų
Dūzgė drevėje,
Geltoną medų,
Vašką nešdavo į ją.
Stūksojo girioj medžiai — drevės,
Per audras nelinko.
Ir kopdavo į jas
Bičiuliai —
Bičių šeimininkai.

O skrido vasaros,
O žiemos ledo tiltais bėgo.
Plaukai Drevinio
Lyg sruogelės sniego...
Subaltavo jie prie drevės
Pagairėję vėjo —
Senolis sudrebėjo, suvirpėjo:
Bitelės mirė!..
Drevėje nyku.
Keliauk ir tu, bitinčiau,
Protėvių taku.
Iš vaško
Nulipino
Jis berniuką —
Geltoną vaškinuką —
D r e v i n ū k ą.

Jam dovanojo širdį —
Kadagio uogelę:
Tegu nevirpa ji,
Kai vėtra girią velia.

Įspaudė ir žydrąsias akeles,
Dvi žibuokles.
Du grybukus prilipdė —
Dvi ausis —
Tegul miškų ošimo,
Paukščių ulbesio klausys.

Pušies gurgutį —
Nosį prikabino.

Atsinešė dvi spanguoles
Iš drėgnojo raistyno:
Tebus sūnaus raudoni
Lyg uogelės skruostai.
Bernaitį apjuosė
Pataisūnu
Lyg juosta.
Jam ant plaukų
Užvožė skrybėlaitę —
Beržo pintį,
Kad nuo lietaus, speigų
Galėtų apsiginti.
Paguldė drevėje
Vaškinį savo sūnų:
Ramiai miegok
Ir nebijok
Nei vėjų, nei perkūnų.

O atsibusk,
Atmerk akis tada,
Kai girią slėgs bėda
Ar neganda.

*Tada...
O mano mielas Drevinuk,
Bičiulis šilo žalio,
Paukščio ir žvėrelio
Būk! ———*

DREVINUKAS ATTSIBUNDA

Bū bū! —
Pelėda būbsi prie mažulio.—
Bū bū!..
O briedis sakė —
Reikia mums
Bičiulio! —
Raibuolė glosto skrybėlaite —
Beržo pintį:
Jei kas galėtų
Drevinuką atgaivinti,
Giria bičiulį vėl turėtų!
Bėgiotų jis
Vidur šilų ūksmėtų,
Striksėtų ant kalnelių,
Tarp daubų,
Apgintų girių
Nuo baubų.

Ei voveryte!
Voverie!
Ar tu, išdykėle,
Namie?

O ką? —
Sūpuojas ažuolo šaka.—
Ką pasakysi man,
Raibuole, ką?

Bū bū!..
Kaip auga vikrios dukros
Ir sūnai?
Kaip nuo šakos nupuolusį
Ruduką tu atgaivinai?

V o v e r è:

Antai jis liuoksi!
Jis gyvens!
Radau aš gyvojo vandens:
Lašeliai šnekančio šaltinio
Pagydė jį ir atgaivino.

Bū bū!..
Gyvybės šnekantis vanduo...
Gal apšlakstyti
Vaškinuką juo?
Drevinis sakė:
Atsibusk tada,
Kai girią slėgs bėda
Ar neganda.
Bū bū!..
Drevėj juoda naktis.
Įžiebsiu aš
Akių dagtis —
Atneški gyvojo vandens tu čia,
Šlakstysim vaškinuką paslapčia.
Jei prasimerks,
Jei atsibus —
Šilų, miškų bičiulis bus!

Pastrykt! Paliuokt!
Vikri Strykuolė
Į drevę
Kūlversčiais įpuolė:
Mažylis!
Kad tave kur vėjai!
Kodėl lig šiolei
Tu tylėjai?!
Tuo j jis
Atgis,
Šokuos, striksens!
Sūpuok!
O aš skrendu vandens! ———

*Ir tabalai, ir kabarai.
Suskabo gilių kibirai,
Ir voverė nusibrazdino
Į upės skardžiąją pakriūtę,
Už ažuolino,
Už beržyno,
Pro girioj snaudžiančią pirkutę.*

*...Liuoksėju šešėliais
Eglių ir pušų —
Gilių kibirėliais
Vandenį nešu.*

*Kris vandens lašiukas
Ant akių, liemens —
Gelsvas Drevinukas
Tuoju prabus, gyvens!*

*Lyg žibintas spokso
Ažuole teta.
Joju aš į uoką
Ant šakos raita.—*

*Linksmi dainuodama Strykuolė
Į drevę
Ažuolan įpuolė.
Pūkuotą uodegą pašvaistė:
Ai, myliu, myliu aš mažus! — — —
Ir pila, taško voveraitė
Gyvybės vandens lašus.*

*Sumirkčioja žibučių akys,
Smaila gurgutė — nosis — krust!*

*Ir... strakt!
Pašoka žydraakis —*

Geltonas, gyvas ir vikrus.
Paliuokt ant ažuolo šakos,
O voverė jam iš paskos:
Sveikutis!
Ai, rausvi veidai!
Gerai, gerai, kad prabudai!
Eikšen čionai! Pastrakt pastrykt!
Gimtinę — girių aplankyk!
Tau paukščiai groja
Vyt čivyt!
Tau medžiai moja:
Eikš, brolyt!
Ir žvėrys klausia:
Kur jisai? — — —
Skubėkim! Lėkim! Ko spoksai?!
Kaip raitelis sėsk ant manęs!
Per girių greitos kojos neš! — — —

Ir skrenda per girelę juodu.
Viršūnėmis klevų šakotų,
Pro sakalo, pro aro gūžtą.
Ir girių vaikas tyliai kužda:
Aš — vaškinis Drevinukas —
Girių ir šilų anūkas.
Ažuolo drevėj dažnai
Vargino mane sapnai:
Rodos, kerplėša kvatojos,
Džerškančius nasrus pražiojus.
Kaukšt pakaukšt!
Dantis prašiepus,
Ėmė graužti
Uosius, liepas...

Aš — vaškinis Drevinukas —
Girių ir šilų anūkas.
Kupstą sapnavau tarp raistų —
Kupstas pokši —
Ugnį švaisto!
Kur pašoks ugnies liežuvis,
Ten žvėris ir paukštis žuves...

Šiukšlių duobę
Sapnavau.
Ton duobèn
Aš įgriuvau...
Ir... pikti sapnai pranyko.
Aš atsibudau iš sykio.

Tuk tuk tuk! —
Genelių telegrafas pokši.
Tuk tuk tuk! —
Nutaukši per lankas,
Upokšni.
Tuk tuk tuk! —
Aidai skrajoja,
Plazda, džiaugias:
A t s i b u d o
D r e v i n u k a s!
G i m é
G i r i ū d r a u g a s!

BUMBULIŪNAS

Nardo voverė po šilą,
Čia, kur ažuolai pražilę,
Ten, kur skamba paukščių kankliai,
Stirnos ganosi palankėj.
Ten, kur upė vinguriuoja —
Joja vaškinukas, joja.

Ir staiga —
Pažvilgt į daubą!
Regi Drevinukas baubą.
 Bum bulum! —
Tas baubas bumba,
Šlum pašlum —
Pakrūmėm drumba.
Jo pilkai ruda rudinė,
O apykaklė — bebrinė!
Baltuoja kaulinės sagos,
Drožtos iš elniuko rago.
Sliūkina jis
Per paunksnę,
Prie kepurės
Povo plunksna.
Blizga šautuvo tūta,
Iš po skverno iškišta.
Ir Žeberklas —
Aštriadantis!
Tartum ylos
Plieno dantys.

Leidžias upėn
Jis nuo šlaito,
Viepia lūpą,
Ūsą raito.

Upėje...

Antelė plūko!

Baubas šautuvą atsuko,

Krūmė pritūpė, nutilo...

Drevinukas

Šast ant brylio!

Šautuvas pro šalį bum!

Antis kry kry kry! dangum.

Peša ūsą Bumbuliūnas:

Ūch! Prašoviau.

Kad jį liūnas!

Kryptelėjo skrybėlė.

Ūch! Tegu ją dilgėlė!

Priešais srovę

Upėj irias lašiša,

Sidabriniais pinigėliais

Žvilganti visa.

Per karklus

Vėl baubas slenka,

Čiumpa žeberklus

Į ranką.

Lyg geltonas volungiukas

Baubo bryly Drevinukas.

Jis iš brylio

Galvą kiša,

Šnibžda tyliai:

Dink, lašiša!

Aš — vaškinis Drevinukas!

Žilo ažuolo anūkas.

Aš Drevinio nulipdytas,

Jo į drevę paguldytas
Ir pažadintas tada,
Kai miškams juoda bėda.
Ei lašiša!
Paklausyk —
Baubas tyko!
Nerk išsyk!
Bumbuliūnas dairosi,
Nutyko.
Girdi:

Nerk, sidabrašone,
Nuo žudiko! — — —

Nesuvirpa pelekas,
Nė uodega.

Gelsvas kamuoliukas
Liuokt ant jos staiga:
Nerk, žuvie! —

Ir dingsta lašiša,
Sidabriniais pinigėliais
Blizganti visa.

Upėje geltonas taškas —
Drevinukas!
Plaukia, taškos.
Tarpe krūmų drykt į krantą!

Skrenda voverytė, skrenda:
Jokim!
Slėpkimės į uoksą —
Į tą ažuolą
Lyg bokštą! —

Voverė pašmurkšt.

Nebaisus joks šūvis mum!

*Virš drėvės
Balti laiveliai irias,
O po kojomis
Banguoja girios:
Tamsiai žalios eglių bangos,
Tarpgiriuos kilimai — lankos.
Nuo beržų į vingrią upę
Lapai lyg blezdingos tupia.
Klevas su švarku raudonu.
Virpa drebulės tarp klonių.
Šermukšnėlė karoliuota
Moja putinus į puotą.
Baltas beržas
Tarp pušų
Šlama, siaudžia
Ūšu šu...*

V o v e r ė :

*Girdi tu dainą?
Prie pušies
Kapočius eina!*

*Pūch! Pūch!
Medi, griūk!
Aš tave nupjausiu!
Gū gū!
Pinigų
Pilną kapšą gausiu!*

*Paukšt taukšt!
Kirvis staug,
Kai aš kirsiu pušį!
Dzir! Dzir!
Pjūklas zirs —
Tu, pušie, nugriūsi!*

D r e v i n u k a s :

Voveryt!

Miškų strykūne!

Jokim į pušies viršūnę!

Šauksim, laužysim šakas —

Gal Kapočius nusigąs.

KAPOČIUS

*Traukiam per girias
Kapočius,
Šniokščia pro pušis
Ir uosius.
Ant peties
Kapoklis kirvis,
O smailus kylys —
Prie virvės.
Liemenį du pjūklai juosia.
Ūsų kuokštas po panose.
Nosis —
Apskritas kukulis,
Plikė —
Pilnatis mėnulis.*

*Baubas aštrų kirvį kelia —
Smogs siūruojančią pušelę.
Bet... pakilusi ranka
Stabteli ore staiga.*

*Aš — vaškinis Drevinukas!
Žilo ažuolo anūkas.
Aš Drevinio nulipdytas,
Jo į drevę paguldytas
Ir pažadintas tada,
Kai miškams juoda bėda.
Čia — ir girioj, ir šile —
Mano tėviškė žalia.
Stok! Nekirski medžio —
Tylinčio bežadžio!*

*Baubas sudreba ir dumia
Prie upelio į pakrūmę:
Cypauja kažkoks cyplys...
Ar nebus tik
Eigulyš?! —*

Ir Kapočiaus akys žvairos
Apsižvalgo, apsidairo:
Nebijau!
Pušy kažkas
Čiaukši, treškina šakas.
Medin eigulys nekops.
Paukštis švilpsi ten kažkoks —
Gąsdina, matai, mane!
Neišgąsdinsi — oi, ne!
Ko gi man — narsiam! — baisu:
Kirvį ant peties nešu! —

Baubas prie pušies
Kad šoks —
Kirvis pokšt!
Pušelė triokšt!
Ir palūžus rauda, svyra:
Lik sveika, motule giria...

Skriejo iš pušies Strykuolė.
Drevinukas plumpt!
Nupuolė —
Tiesiai palei baubo klumpę!

Baubas už čiupros jį čiumpa:
Ak, tai tu, bambly, cypei,
Kad net švilpė paupiai?!
Eikš, bjaurus berniūkšti —
Pūch!..
Nerk į upę
Ir pražūk! —
Įskelia į šiekštą jį:
Še! Priburbki sūkury!

Upė girioj
Lanką suka,

*Neša, plukdo
Drevinuką.*

*Tekšt patekšt!
Srovė žydra
Neria sietuvon nurimus.
Tyra tyra!
Tyra ra!.. —.
Skardi girioje džerškimas.*

ŠLAMŠTINIO DERVA

Tyra tyra! Tyra ra! —
Džerška girioj gitara.
Raibsta upėj ratilai —
Žvangsi butelių stiklai.

Rumba tumba!
Tumba rumba! —
Raganiūkštės
Šoka, klumpa:
Oi, ly!
Pašily!
Oi, lia
Ir šile.
Po pušim,
Po egle
Rim dzim dzim!
Tra lia lia!

Ant gelsvos
Kalvos
Šlamštinis.
Švarkas — skiautės popierinės,
Margos kelnės —
Šimtalopės —
Lopas odos,
Lopas drobės.
Diržas juodas lyg naktis,
Kiškio kaukolė — sagtis.
Šliaužia per pečius gaurai,
Ausyse du auskarai.
O aplinkui,
O iš šonų
Daug margų skarų,
Sijonų —

Vėjuje šmėžuoja, draikos
Raganiūkštės lyg padraikos:

Šen!

Ratan! —

Šlamštinį suka:

Šokim

„Popierinę pūgą“!

Sukasi rate

Šlamštinis,

Plazda skiautės

Popierinės —

Ir pavėjui,

Ir prieš vėją

Popierių blezdingos skrieja.

Ant kalvų

Ir ant pakriaušių

Tupia margas pulkas skiaučių.

Šen!

Ratan,

Meilus Šlamštini!

Šokime

„Nuodėgulinį“! —

Raganos — miškų padaužos —

Spardo pagalius iš laužo.

Mėto, svaido

Juos po šilą —

Žolės rusa.

Kerpės svyla.

O Šlamštinio akys tviska:

Žaižaruok, liepsnoki, miške!

Ryt į upę

Nuo kalvos

Risim statines

Dervos!

Švesim linksmą festivalį —

Trali vali! Trali vali!

Viską Drevinukas girdi.
Gelia miško sūnui širdį.
Neša jį srovė prie kranto,
Popiergaliais apkedento.
Liemenį iš gelsvo vaško
Stiklo šukės raižo, drasko.

Raganiūkštė rudaplaukė
Capt!

Iš upės jį ištraukė:
Eikš! Pažvelk,
Brangus Šlamštini,
Fakelą radau
Vaškinį!..

Griebė baubas
Girios sūnų
Už dirželio —
Pataisūno:

Kas per nosis? Skrybėlė!..
O cho cho! Kokia lėlė!

Ne lėlė aš — Drevinukas!
Žilo ažuolo anūkas.
Aš Drevinio nulipdytas,
Jo į drevenę paguldytas
Ir pažadintas tada,
Kai miškams juoda bėda.
Čia — ir girioj ir šile —
Mano tėviškė žalia.
Į upelį nuo kalvos
Tau neleisiu pilt dervos!

Kas neleis?! —
Šlamštinis šaukia. —

Tu neleisi,
Gelsvas kauke?!
Och, galiūnas! Kva kva kva!..

Na, tai pats pasprink derva! - - - 37

Murkt jį į dervos statinę:
Teužkimš tau kakarinę!

Tyra tyra! Tyra ra! —
Džerška girioj gitara.

O Strykuolė
Liuokt iš klevo.
Prie statinės atšokavo:
Kaip išgelbėti jį, kaip? ———

Skrieja voverė miškais
Ten, kur prie aukštos pakriūtės
Rūksta kaminas pirkutės.

IŠVADUOTAS!

*Upė šniokščia,
Plukdo lapų luotus.*

*Upės kriaušyje
Stogelis samanotas.
Molio kaminas
Lyg pypkė kukavinė,
Žvengiančiais žirgeliais
Puošiasi langinė.*

*O pirkutėje
Močiutė prie ratelio,
Ir anūkė —
Sedulėlė
Sėdi jai ant kelių.*

*Ant grindų,
Aplinkui krosnį
Ir ant suolo
Avinėliai ir gaidžiukai
Iš raudono molio.
Pūsteli senelė
Rausvą molio žąsiną.
Pry pry pry! —
Antelė
Krykti įsidrąsina...*

— — —

*Voverė pirkutėn
Lyg strėlė įnėrė.
Kas nutiko,
Voveryte? —
Klausia Sedulėlė.
Oi, nelaimė!*

Drevinuką —
Žilo ažuolo anūką
Baubas įtrenkė į dervą —
Stačia galva!..
O bernaitis
Nuostabus!
Gelbėk!
Tau broliukas bus!

— — —

Bėga jos, net vėjas švilpia
Per tankmes
Ir per pagojus,
Ir... budinkit!
Plieninė kilpa
Sedulėlę kapt už kojos —
Kaip stirnaitę...
Ji parpuolė.

Straksi, rūpinas Strykuolė:
Oi, pamėlus,
Pradaužta,
Sedulėle,
Tau kakta...

Man nesopa... —
Ir mergaitė
Kilpą atrezgė, atraitė:
Bumbuliūno pinklės čia —
Stirnos tykojo nakčia.

Bėga juodvi per tankynę,
Kur tinklus vorai supynę.
Skuodžia, nuskrenda šlaitu,
Kur daug liepų pakirstų.

Va praskiepas
Prasišiepęs
Žiojinčius nasrus iškėlė...

Lindo, nèrè per praskiepą
Ir įstrigo Sedulėlė.
Tas praskiepas, tas šiurpus
Spaudžia, gnyba ją perpus.

Mešką voverytė šaukia:
Gelbėk, Lepeškoje, draugė!

Ateinu! —
Meška subumba,
Letenom praskiepą čiumpa —
Plyšta jis
Į dvi dalis
Lyg praskeltas pagalys.
Išvaduota! Būk sveika! —
Šypsosi ruda meška.

— — —

Ant kalvos
Dervos statinė,
Šiekšta kyšoja
Pušinė.
Šiekštoj Drevinuko koja,
O liemuo... dervoj juoduoja.

S e d u l è l è :

Žūsta jis!
Tuoį derva įtrauks,
Praris...

Atbrazda skruzdė Darbštuolė:

Drevinukas
Neprapuolė! —
Nutrepsi jinai
Prie klevo,
D r e v i n u k a m s
Pamojavo,
Šaukia tuntui vabalų:

Greit! Čionai, kol ne vėlu!
Gelbėkit miškų bičiulij!
Ten — dervoj įklimpęs — guli.———

Ir kalvon derviniai garma.
Kaltais, skaptais skuta dervą.
Braukia kojų šepėčiais —
Jau išlaisvinti pečiai!
Gelsvos rankos
Ir galva!
Dvi žibutės žydi — va!

Čia pribėgus Sedulėlė
Iš statinės
Jį iškėlė.

Girioje geniai:
Tuk tuk!
Sveikas gyvas,
Vaškinuk!

KAŲ KUŽDĖJO EGLĖ

Įstraksėjo Sedulėlė
Į pirkaite:
Sengalvėle!
Žvilgtelėk į kraite!..

Sedulėl!
Broliuką suradai!
Ai, kaip raudonuoja
Jo veidai.
Du grybukai —
Murzini, aprūkę...
Kas esi tu,
Mielas vaškinuke?

Aš — vaškinis Drevinukas!
Žilo ažuolo anūkas.
Aš Drevinio nulipdytas,
Jo į drevę paguldytas
Ir prižadintas tada,
Kai miškams juoda bėda.
Čia — ir girioj, ir šile —
Mano tėviškė žalia,
Čia — ūksmingoj tankmėje —
Nuo baubų apginsiu ją.

S e n u t ė :

Drevinuke, Drevinuke!
Mano mylimas anūke...
Kaip tu prieš baubus kovosi?!
Lyg žiogelis priešais uosį.
Tu toks mažas...
O baubai didžiuliai!

Eglės, pušys, ažuolai
Man bus bičiuliai!

Pasiklausiu
Žalio aido,
Kur tolių toliausiai
Skraido...
Gal man briedis, gal lokys,
Kaip kovoti, pasakys.
Bėgu! Nes girelė šaukia! —
Ir nukūrė per palaukę.

Aidas per girias atūkia:
Ko tau, ko tau, Drevinuke?!

Aide, tu skraidai šiluos
Ir sūpuojies qžuoluos.
Aide, gaudžiantis, skambus,
Kaip įveikti man baubus?

Gaudžia aidas
Tarp kalvų:
Nežinau...
Ū-ū! Ū-ū!..

Pievoj marguoja gėlytės,
Jų žieduos ratuotos bitės.
Raibsta Drevinukui akys,
Klausia, šneka žydraakis:
Aš turiu gėlių akis.
Gal man gėlės pasakys,
O gal bitės tartų žodį,
Kaip baubams kelius pastoti?

Gėlės mirga.
Pulkas bičių
Dūzgauja žieduos gėlyčių.
Lyg varpeliai dzin dzilin:
Skambam, zvimbiam avilin,
O paskui...
Tik mus pašauk!

Turim durklų
Daug, vai daug!
Tieji durklai, tie gyliai
Smeigia skaudžiai ir giliai.

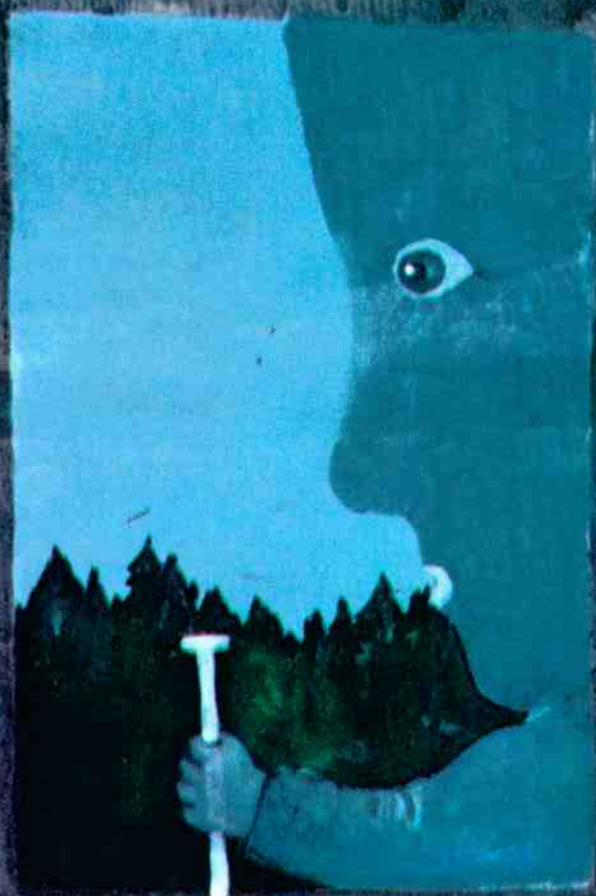
Klausia Drevinukas briedį:
Eikš, patark man, girių tėti,
Kaip baubams pastoti kelią
Per girelę?

Kelia galvą plačiaragis,
Žybteli jo žvitrios akys:
Girių žvėrys lyg apglumę
Nuo baubų į tankmę dumia.
Šimtakart šaukiau
Į žygį! —
Dreba jie —
Kova nelygi.
Mes bejėgiai prieš baubus,
Prieš jų pokšinėčius žaibus...
Duok žmogaus gudrumą mums —
Žvėrys tuoj baubus sugrums!

Klausia Drevinukas genį,
Margąjį šilų tuksenį:
Ko gi tu netukseni,
Kaip baubus įveikt, geny?

Ką tuksenti
Man, sūnau,
Jeigu tik...
Tuk tuk! žinau.

Drevinukas
Eglę kvočia:
Ei senole —
Girių močia,
Tu žaliuoji amžinai,
Gal ir paslaptį žinai,

Kokias pinkles pastatyti,
Kaip į jas baubus įvyti?

Atsiduso žaliaskarė

Ir siūruodama jam tarė:

Aš — motulė girios medžių,
Gojų ir šilų bežadžių.

Žalčio rūmuose buvojau,
Plieno kurpes sunešiojau,
Verpstę išverpiau linų —

Užburtų ir dyvinų.

Rėty pyragus maišiau,

Broliams lauktuves nešiau.

Gaila man

Vaikų savų —

Uosių, qžuolų, klevų...

Ir paukštelių,

Ir žvėrių,

Upių — šnarančių, skaidrių.

Gaila net žolės,

Paparčio.

Jeigu galėčiau,

Tau patarčiau.

Bet... žmonių čia slėpinys!

Jų senelė išmanys.

Drevinuko akys tviska.

Neria, bėga jis per mišką

Į pirkutę,

Į pakriaušę

Ir močiutę

Kvočia, klausia:

Kaip įveikti

Man Kapočių,

Bumbuliūną —

Kepersočių?

M o č i u t ė :

Ruošias Kapočius

Rytoj

Kirsti ažuolą,
Ruošias ūsočius
Nugriaut
Girios pažibą.
Vienas pražūsi —
Silpnas esi.
Žvėris sukviesk,
Ir kovokit visi!
Iš pietų šalies
Po ažuolu
Iškaskite
Gilių giliausią duobę!
Ant viršaus
Užmeskite
Juodmargę beržo luobą.
Apdangstykit žagarais
Ir šakomis —

Baubas eis —
Duobėn įkris!

VILKDUOBĖ

Raistuos urzga žvėrys,
Krūmuos paukščiai čerška.

Voverytė žvilgt —
Kažkur nuskrido šarka.

Liuokt paliuokt vikri Strykuolė
Šoko į eglaitę šuolį,
Pro beržyną,
Pro paliūnę
Vejasi jinai Čerškūnę.

Nulėkė Čerškūnė
Į Kapočiaus pirkią,
Plast paplast pro langą,
Baubui siaubui čirškia:
Čer čer čer, Kapočiau,
Mielas geradėjau!..
Oi, ką sakė močia!
Oi, ką aš girdėjau:
Žvėrys
Šulinį iškas
Ir suklos
Žalias šakas.
Samanas ant jų užties —
Neiki iš pietų šalies.

O Kapočius
Iš ąsočio
Išdavikei alų pila.
Trakšt šaka,
Ir lyg kulka
Neria voverė į šilą.

Šarka geria alų,
Baltos putos šiaušias.
Jai širdis apsalo,
Ir apkurto ausys.

Radijo stotys —
UOKSAI prabilo.
Jų pranešėjos
Pelėdos bū bū!
Ir telegrafai
Ūksmėse šilo
Tuk!
Tuk tuk tuk! —
Siunčia žinių žaibu:
Bebre, lape, šerne,
Briedi išdidusis!
Gilią duobę kasim
Iš šiaurinės pusės!

Vakaras šešėlius
Tiesia ant lankų.
Brazda paukščiai, žvėrys
Per tankmes miškų.

Atplazda pelėdos
Iš tamsių pakampių —
Raibos, kanapėtos
Žiebia šimtą lempų.

Žilas senas gluosnis
Luobą nusiplėšia:
Kelmas jo — puvokšnis
Skleidžia žalią šviesą.

Briedžiai ragais
Žeria molį su smiltim,

Akmenis verčia
Šernai baltom iltim.
Rausias barsukas
Ir kapstosi kurmis,
Lapės nepaiso,
Kad kailius supurvins.

Bebrai šakas
Drebulaitėms nuskobia,
Luobomis dangsto
Šulinį — duobę.

Smėliu kurapkos
Užžarsto šakas —
Anei žymės,
Jog čia kapstėsi kas.

Ne iš pietų,
O iš šiaurės — slapta
Vilkduobė,
Paukščių, žvėrių iškasta!

Rytas.
Nulytas
Žirniukais rasų.
Raičiojas saulė
Tarp aukso lašų.
Saulės kiškiukai
Šokuoja takais,
Plauko voruikai
Laumėčių šilkais...
Kopia virš klevo
Saulelė rausva.

Ko sudejavo,
Sudundo kalva?

Keldamas kumštį,
Rudas, rūstus —

Baubas atšlumsi
Per slėnius, šlaitus.

Brenda per samanas,
Pūkščia per viržius,
Liemenį pjūklas juosia
Lyg diržas.

Žvalgos prie ažuolo,
Raukos kakta:

Žemė iš siaurės šalies

Sukasta!

Ir išpėduota

Paukštelių, žvėrių! ———

Ūch! Iš pietų

Kirsti medį turiu!

Čia sušnarėjo
Berželio šaka,
Ir Drevinukas
Pamojo ranka. ———

Pokšt ir patriokšt!
Kabalđai — tabalai:
Brazda ir dunda,
Ir traška šilai.

Briedžių būriai
Bloškia baubą ragais,
O stirninai —
Ir ragais,
Ir nagais.

Pulkas šernų
Puola tiesiai per krūmą —
Iltimis baubą
Į šulinį stumia.

Bičių spiečius
Ant jo plikės žū žū!

*Rankon susmigo
Daug durklų mažų.*

*Baubas šniokštuoja,
Pabiro kyliai.
Sminga į kojas,
Į sprandą gyliai.*

*Tartum kiaušinis
Gumbas kaktoj.
Skardi per plynias:
Gelbėkit! Oi!..*

*Kirvį nutrenkia
Kapočius šalin,
Skėsteli rankom —
Kebėkšt šulinin.*

PASKUTINĖ MEDŽIOKLĖ

*Lietaus lašai
Nuo pirkios stogo srūva.*

*Zuikučiai minko
Rausvo molio krūva.
Jiems padeda
Ir elniai, ir šernai,
Maknoja
Kojom
Molį stirninai.*

*Senutė jau nulipdė
Pulką ančių,
Būrius šernų,
Kiškiokų kapliadančių,
Sutupdė prie drevės
Ji kiaunes molines,
Pakalnėj — stirninus
Ir stirneles švelnias.*

*Atliuoksi iš žalių šešėlių
Šimtai vikruolių voverėlių.
Skilim skilim skalandina
Jos kibirus su vandeniū:
Moliniam paukščiui, žvėriui neša
Po skaidrųjį gyvybės lašą.*

*Prie upės,
Ant žalios pakrantės,
Atgiję kvarksi molio antys,
Šokuoja kiškiai ir ožiai,
Pūškuoja meškos ir ežiai...*

*O Drevinukas
Tartum vadas*

Pulkus nakčia
Per girią vedas.
Be garso žengia kariauna
Tenai, kur juoduoja lūšna —
Sena lūšna
Šalia paliūnės,
Nušaudytos
Beržų viršūnės.

Lūšna paskendusį migloj,
Nugrimzdusi nakty akloj.
Šikšnosparniai aplinkui nirša.

Medžioklis keliasi žvalus,
Nušveičia žvangančius ginklus
Ir kemša šovinius į diržą:
Tai bent miglelė!
Tai migla!
Laukinė antis bus akla,
Apžlibis rūkuos
Šernai artojai.
Tik bebrų ir šernų mažai:
Išpyškinau aš juos patsai —
Slapčia
Nakčia
Juos išmėdžiojau.

Jau rytas. Bliana stirninai.
Kriū kriū! —
Sukriūksėja šernai.
Pry pry!.. —
Pakyla pulkas ančių
Nuo upės, ežero pakrančių.
Po langu —
Siektumei ranka —
Bitelę vejasi meška...

Griebia Bumbuliūnas
Šautuvą ir krepšį,
Susega rudinę
Kaulo sagomis.
Skrybėlę su plunksna
Užmeta lyg lepšę,
Blyksteli jo akys
Džiaugsmo ugnimis.

Bum bulum! —
Į ančių raibą pulką.

Antys skrenda,
Molio plunksnos dulka.

Bum bulum! —
Į rudakailę mešką.

Lepėška
Meška
Per krūmus traška.

Bum bulum!.. —
Į stirniną,
Į šerną, stumbrą...

Molio žvėrys
Pro pat šaulį drumba — — —
Tas šlubčioja,
Tas dūsuoja,
Brisdamas per žolę,
Bet nė vienas neparkrinta,
Neparpuola...

Bum bulum!..
Ar akys man apako:
Kraujo neregiau
Nė šlako... ———

Bėga, sprunka žvėrys
Ir paukšteliai

Nuo medžioklio Bumbuliūno
Vis artyn artyn
Prie liūno
Marmaliūno.

Liūnas burbsi burbulus
Akivare,
Juodos liūno akys
Tarp maurų atsiveria:
Liūnas dairosi
Lyg dumblinas žvėris —
Ką bjauriais nasrais
Apžios, praris...

— — —

Voverė
Beržų viršūnėmis šokuoja,
O ant jos
Geltonas vaškinukas
Joja...
Antys, žąsys
Krykia, gaga, skrenda,
Žvėrys vis gilyn į liūną
Pūška, neria, brenda...

Bum bulum!.. —
Pūškuoja baubas
Prie meškos rudos,
Ir... nuburba
Jis akivaran
Ligi barzdos.

Burbt!.. —
Nunėrė šautuvas
Ir baubas
Lig ausų!

Čerrr!.. Nelaimė! —
Šarka sučerškė čaižiu balsu...

O žvėreliai, paukščiai
Krykščia girioje žalioj:
Bum-bu-liū-ną
Nu-ga-lė-jo-me!
Valio! Valio! Valio!..

O-o-o!..— aiduoja
Girioje žalioj.
Pamiškės kartoja:
O-o-o! Valio!
Nugalėjom! Nugalėjom! —
Skamba po šlaitus.
Neša vėjas, žalias vėjas
Pergalės aidus.

ŠLAMŠTINIO FESTIVALIS

Šen!
Ratan!
Trepsek, Šlamštini!
Grokim!
Šokim
„Viesulini“! —

Raganiūkštės lyg padraikos
Lapų viesuluose draikos.
Klykia, siautėja prie trako,
O Šlamštinis meiliai sako:
Naktį
Upėn
Nuo kalvos
Risim statines dervos!
Puoškit kalvą vainiku
Iš žalių žalių šakų.

(Už kalvos dauba — šiukšlynas —
Popierynas
Ir stiklynas...
O dauba ta — praraja.
Žuvęs, kas įgrius į ją.)

— — —
Raganos — miškų padaužos —
Ažuolo šakas nulaužo.
Ažuolyne
Pina pyne,
Ją į kalvą
Įdangina.

Apjuosė pyne kalnelį:
Ūch! tai švėsim festivalį! —

*Ir nubilda raganos
Per tankynes tekimos.*

— — —
*Drevinukas
Vaškinukas
Kalbas su juodais šernais.
Kuždas tyliai
Su dagiliais,
Su geniais ir su varnais.
Plėšia šernas
Liepos karną,
Bebrai ilgą virvę veja,
Neša, velka
Ją į kalvą,
Slepia po pyne žaliąja.
Užneria didžiulę kilpą,
Į pakalnę čiūžt — nušvilpia.*

*Trys varnai tos virvės galą
Krun! — viršum šiukšlyno kelia.
Nuneša ją į anapus,
Paslepia geltonuos lapuos:
Krun! — viršūnėje berželio.
Krun! — palauksim festivalio.*

— — —
*Rudenio naktis
Akla,
Čiauzia lyg žaltys
Migla.
Nuo žvaigždelės
Lig žvaigždės
Grigo Ratai
Nedardės.*

*Tik... į virvę prie beržyno
Daug žvėrių susikabino:
Briedžiai, bebrai, stirninai,
Lūšys — girios katinai.*

— — —
Kužda pušys
Kuo tyliau:
Žus jis, žus jis
Pagaliau!..
Ša ša ša! —
Šakom žilom
Šniokščia ievos
Patylom.

Šnibžda liepa
Pasipurčius:
Baubo siaubo
Ausys kurčios...

Dreba drebulė
Slapčia:
Jo širdis...
Širdis kurčia!..

O apuokas
Žaibaakis
Šaipos, juokias —
Aklos akys...
Ne, ne akys...
O širdis
Dar juodesnė
Nei naktis.

— — —
Ant kalvos pulkuojas, spiečias
Raganos ir raganėčios.

Prie statinės
Drykt Šlamštinis:
Kur tas... fakelas
Vaškinis?!

Aš ne fakelas aprūkęs,
O vaškinis Drevinukas!

Aš Drevinio nulipdytas,
Jo į drevenę paguldytas
Ir pažadintas tada,
Kai miškams juoda bėda.
Čia — ir girioj, ir šile —
Mano tėviškė žalia.
Čia — ūksmingoj tankmėje —
Nuo baubų apginsiu ją.
Čia! —

Jo balsas skrenda vėju.
O vainikas subrazdėjo:
Trukt karninę kilpą žvėrys —
Baubo koją ji užnėrė.
Vienas — du! Du ir trys! —
Trūkteli žvėrių būrys ———

Kilpa velka juodą baubą
Vis artyn artyn į daubą.
Raganiūkštės klykia, griūva
Nuo kalvos į šiūkšlių krūvą.

Į šiukšlyną
Popieryną
Ur ur ur!.. nusibrazdina
Ir statinė, ir pynė,
Baubas — tartum naginė:
Gelbėkite! Ė-ė-ė!..

BAUBAI DEJUOJA

Pievas užklojo
Migla tartum staltiesė,
Medžiams po kojų
Ją vakaras patiesė.
Slenka naktis —
Rausvos žaros išblyško.
Mėnuo — sagtis
Sidabruoja virš miško.

Migdo giles —
Lyg dukras — senas ažuolas,
O žuvelės —
Juodas vidgirio ežeras.
Miega šilai...
Tylumėlė visur.
Tik Bumbuliūnas
Raiste bur bur bur...

Brazda Kapočius
Duobės gilumoj,
Rūstauja,
Dūsauja:
 Oi! Ojoj!..

O prie kalvos
Sudžerškėjo lyg vinyš —
Daužo gitarą
Šiukšlyne Šlamštinis.

— — —

Strakt! Atsibudo
Drevėj voverėlė —
Triukšmas, dejonės
Iš miego prikėlė.

Ir Drevinukas
Pirkaitėj nemiega:
Vijo nuvijo
Baubai saldu miega.

Blaškosi mintys
Lyg uogos pabirę:
Kaip sugražinti
Ramybę į girią? — — —

Mėnuo gesina
Žibintą už lango,
Ir... Drevinuką
Sapnas aplanko — — —

Baltas senelis,
Balta jo barzda,
Raukšlių raukšlėm
Išvagota kakta.

Žengia stirnelė
Su juo takučiu.
Volungės švilpauja
Jam ant pečių.

Tyliai prisėdęs
Paunksnėje klevo
Baltas senelis
Taip surypavo:
Mone
Šilone,
Leiskis į kelionę!
Ženk per šerno kinį
Pas mane — Drevinį.

Ėjo nuėjo
Prie upės Drevinis,
Plukdė nuplukdė
Žodžius vėsios vilnys:

Vandeni
Skendeni,
Iš upės išnirk
Ir geldoj
Kabaldoj
Krantan atsiirk!

Vėl nulingavo
Prie liūno jisai,
Ten nuaidavo
Dainelės garsai:
Ai laume Miglele!
Miglas vėjas velia,
Kol miglos nedingo,
Atplauk lingu lingo... — — —

Tėveli! —
Pašoko sapne Drevinukas.
— — — Senolis išnyko
Lyg balzganas rūkas.

— — —
Atūkčioja aidas
Per žilą paklonę:
Aš čia!
Kas nakčia
Šaukia moną
Šiloną? — — —

Linguoja pavėjui
Nuvytęs papartis —
Atšlumsi,
Atklumpsi
Artyn žilabarzdis.

Iš upės išnyra
Lyg gulbinas senis —
Nuo ūsų sau putą
Nupurto
Vandenis.

Ir laumė Miglėlė
Miglų vežime
Išbalusi stovi
Pirkaitės kieme.

— — —

Žaltvykslės
Sublyksi
Visų akyse.
Ir tyliai
Prabyla
Kaip vienas — trise:
Ko trokšti — išpildys
Tau mūsų galia —
Pagirdys,
Sušildys,
Užklos miglėle.

D r e v i n u k a s:

Nutildykit, monai,
Baubų dejone! ———

Prabyla Šilonas:

Klausykis manęs —

Kai rytas išauš,
Bals miglėlė — migla,
Miškuos viešpataus
Tylumėlė — tyla...

KUR DINGO BAUBAI

Ruduo dažo girią
Žalmargiais dažais,
Šermukšniai nužirę
Raudonais lašais.

Prie raisto,
Prie liūno
Šalnota žolė,
O girioje tūno
Tyla nebylė.

Bitelės dar miega
Drevėj — ažuole.
Nebūbauja niekas,
Vai niekas šile.

— — —

Pilkojoj pirkutėj
Prasiveria durys —
Žibutės
Akutės,
Iš pinties kepurė.

Po ta kepure
Du grybukai — ausytės,
Ką kužda giria,
Tyliai ima klausytis — — —

Žilvičiai palinko
Ir kalba laibai:
Vai lingo!
Vai lingo!
Pradingo
Baubai...

Genių telegrafas
Tylos skraistę perplėšia:

Kapočius
Baubočius
Pavirto
Į kerplėšą!
Jį monas
Šilonas
Užbūrė ir... va —
Po ažuolu
Kėpso
Gumbuota galva.

Radijas praneša
Žinią iš liūno:

Kupstas
Bepūpso
Vidur Marmaliūno.
O ant to
Kupsto —
Baubo pakaušio —
Laumė Miglelė
Rankšluosčius džiausto.

Vėjai šiukšlyną
Užnešė smėliu —
Baubo Šlamštinio...
Anei šešėlio...

— — —
Valio! O-o-o!
Aušta laimės diena — — —
Skamba girioj žalioj
Drevinuko daina:

Aš — vaškinis Drevinukas!
Žilo ažuolo anūkas.
Aš Drevinio nulipdytas,
Jo į drevę paguldytas
Ir pažadintas tada,
Kai miškams juoda bėda.

Tos bėdos daugiau nebus:
Nugalėjome baubus!

Aš — vaškinis Drevinukas,
Neapsnūdęs, neapniukęs!
Tiek įveikęs šilo priešų,
Žiemą vasarą budėsiu.
Jei koks priešas bris šilan,
Ū-ū-ū! — šauks aidas man.
Ir tada!
Tada tada...
Baubui siaubui
Bus bėda!

— — —
Ošia, gaudžia
Slėniai ir kalnai,
Dainai pritaria
Geniai ir stirninai.

O beržai ir uosiai
Mėto kepurės,
Kelia voveraitės
Gyvojo vandens taures.

Lieknos pušys
Šnara ant kalvos:
Nepaluš giria,
Prieš vėtrą nenulenks galvos!

PO SNIEGUOTA SKRYBĖLE

Širma
Žiema.
Sidabro paukštės
Girion tupia.
Ir tvirtas
Ledo tiltas
Uždengia vingrią upę.

Išskrido į pietus
Antelė Ūtė.
Snieguota skrybėle
Pasipuošė pirkutė.

Prie krosnies džiūsta
Molio avinėliai ir gaidžiai,
Ant sienos žaidžia
Kibirkštėlių atspindžiai:
Krosnelę voveraitė kursto —
A ta ta! —
Pirkelėj kvėpia
Mėtų arbata.
Kertėj pelėda —
Snaudžianti tetulė —
Žalia akim pamirksi
Lyg spingsulė.

Už lango, aikštėje,
Kiškučiai gyvą eglę puošia —
Stirnaitės, bebrai, lapės
Miško šventę ruošia.
Jiems Drevinukas
Padeda eglaitę puošti.

Paskui į drevę kurna,
Tiesia beržo tošį:

Per rudenį
Ir Sedulėlė,
Ir teta Apuokė
Rašyti gulbės plunksna
Jį išmokė.

Surašė Drevinukas tošin
Viską viską:
Kaip skriaudė trys baubai
Šilus ir mišką.

Papasakojo apie molinius
Pulkus,
Kaip įveikė jie
Miško skriaudikus.
O pabaigoj...
Baltąja plunksna jis įrašė:
Teošia tešlama giria —
Žalioji mūsų sesė!
Tegul žmogus
Pagalbos ranką
Jai pasiūlys —
Tegul ir vaikas,
Ir senelis
Būs miškų b i č i u l i s.
Šilai siūruos...
Kvėpės žiedų geltonas vaškas...
Mylėkit girią!
Viskas.
Taškas.

Čia pūstelėjo
Dumplės šiaurės vėjo,
Tošėlė iš drevės
Iškrito, išplazdėjo...

— — —
Po girią vaikščiojo
P o e t a s,

*Per baltus patalus
Išmynė pėdas.*

*Jis apkabino
Eglę, uosį,
Šalia beržyno
Rado tošį —
Tošėlę baltą,
Suraitytą,
Gulbelės plunksna
Prirašytą.*

*Ir parnešė poetas
Per sniegučio pūką
Miškų bičiuliams
„D r e v i n u k a“.*

KARŽYGYS
LEINĖ

ŠIAURĖS PASAKA

Užpoliarėje — Kolos pusiasalyje, nuo senų laikų gyvena mažytė samių tauta. Samiai — elnių piemenys — ištisus metus tundroje gano šiaurės elnių kaimenes. Samiai žvejai, darganų, audrų, vėjų nugairinti, traukia tinklus šaltavandeniuose ežeruose ir upėse. Taiklūs samiai medžiotojai miškatundrėje medžioja kailinius žvėrelius...

Senovėje samiai gyveno kuetėse — būstuose iš karčių, velėnų ir beržo tošių, panašiuose į mūsų šieno kupetas. Dėvėdavo drabužius, siūtus iš elnių kailių, avėdavo kailiniais batais, vadinamais pimais ir taborkiais. Maitinosi samiai elniena, sumedžiotų paukščių ir žvėrių mėsa bei žuvimi.

Nuo seniausių laikų samiai savo sakmėse — lovtose — pasakoja apie liaudies didvyrį Leinę, kuris buvęs visų stipriausias, visų gudriausias ir narsiausias samis.

Į samių žemes plūste plūsdavo įvairūs užpuolikai, atimdavo brangius kailius, išsivarydavo elnius, žudėdavo žmones. Skriausdavo samius ir švedai, ir norvegai, ir kiti kitoki. Net atskirti vienu nuo kitų nepajėgdavo samiai. Tad visus priešus pavadino rucais. Leinė, pasak legendų, nelygioje kovoje apgynė savo žemę nuo plėšikų gaujų ir nužudė pikčiausią rucų vadą Čiud Čiuervą Šimtaragį.

...Keletą kartų keliavau po Kolos pusiasalį, sveičiausi samių gyvenvietėse. Čia dabar ne kuetės pilkuoja, o nauji mūriniai namai baltuoja. Čia dabar ir elektra, ir radijas, ir kinas, ir mokyklos.

Senesnieji samiai man pasakojo ir dainavo lovtas apie Leinę. Sužavėjo mane Leinės gudrumas, narsumas, meilė žmonėms, gimtajai tundrai ir miškatundrei. Drauge su samių žvejais žvejodamas, vakarodamas prie elnių piemenų laužų, rinkau pasakojimus apie šiaurės karžygį. Surinkęs supyniau jas į sakmę — pasaką apie tundros sūnaus žygdarbius. Nuo veržliosios Panojaus upės krantų, iš samių centro Lovozero, samiškai — Lūjavro, pervežiau šiaurinę pasaką į Nemuno šalį.

Autorius

NARTOS VEŽA DAINĄ

Nuo Panojaus ligi Kolos
Bėga baltas baltas elnias...
Šerkšno apgaubtas varovas
Veja jį per sniego pūgą.
Tartum viesulą įkinkęs,
Pralekia jisai per tundrą,
Kaip ant sakalo užsėdęs,

Skrenda per girias ir kalnus,
Lyg sparnus žuvėdros gavęs,
Skrieja samis ligi jūros.
Čiuožia nartos¹ — samio nartos —
Per bekraštę rūsčią šiaurę...

Bėga elnias Auksaragis,
Mėndašo² sūnus greitasis...
Už baltų balčiausią sniegą,
Už sidabrą daug baltesnis.
Galvą išdidžiai jis kelia
Ligi debesų gauruotų
Ir, ragus atkišęs priekin,
Drasko jais snieginę pūgą.
Jo atodūsiai lyg vėtros
Lenkia beržus ligi žemės,
Kibirkštis ir ugnį svaido
Jo plačiai atvertos akys:
Tu nedrįsk į jas pažvelgti,
Nes apaksi nuo jų žvilgsnio!
Kerpėmis ausis užkimški,
Bėgsimą Mėndašo išgirdęs,
Nes nuo dundesio griausmingo
Tu apkursi, žemės vaike...

Šiaurės elnias Auksaragis
Veža samį ir jo dainą.

¹ N a r t o s — šiaurinių tautų nekaustytos
eglinės rogės.

² M ė n d a š a s — elnias-dievybė.

Dainą, protėvių supintą,
Grūdintą pūgoj ir vėjy,
Dainą, verkusią prie upės,
Kai krioklys sudaužė valtį,
Dainą, motinos niūniuotą
Prie odinio šilto lopšio...
Dainą tą, kuriai senoliai
Perdavė vaikams į lūpas.

Samis apdainuoja *L e i n ę* —
Didvyrį, galiūną tundros,
Augustį aukštoj kuetėj,
Tūnančioj prie balto beržo.
Samis apdainuoja *L e i n ę* —
Greitą kaip laukinis elnias,
Stiprų lyg meška stipriausia,
Narsų tartum jaunas briedis...
Samis apdainuoja *L e i n ę*,
Triuškinusį rucų pulką
Ir gimtinei samių žemei
Saulę nešusį ant rankų.

...Bėga baltas baltas elnias
Nuo Panojaus ligi Kolos,
O daina varovo samio
Veržias į pasaulį platų:
Leinės garbę, Leinės šlovę
Šiurkščios lūpos apdainuoja.

KALNŲ SLĒPYNĒ

Ant Lūjavro lēkšto kranto,
Kur banga putas ištaško,
Kur žuvēdra baltasparnē
Žuvī ant akmens kapoja,
Kur miškatundrēs eglaitē
Šliejasi prie kreivo beržo —
Tarp pilkai rudų kuečių
Snaudē Āneichio¹ kuetē.
Aneichis patsai jā statē,
Rengē būstā katuršlaitī:
Ilgas kartis surikiavęs,
Eglēs šaknimis surišo,
Beržo tošimis apdangstęs,
Klojo lig viršaus velēnas.
Antrā kartā beržo tošis
Lyg skaras baltasias tiesē,
O paskui užklojo kailiais,
Kad šilta kuetē būtu.
Plačią skylę — juodas žiotis
Būsto viršuje paliko,
Ties skyle viduj kuetēs
Laužui akmenis sudēstē.
Baltā baltā beržo kartī
Virš laužavietēs parišo.
Ir pakorē ant tos karties
Vāšā — katilui kabyklā.
O aplinkui laužo vietā
Grindinī iš karčių taisē.
Kailiais grindinī išklojēs,
Laužā pirmākart įkurstē.

Aukštā Aneichio kuetē
Baltutēliai kailiai dengē —
Tarp pilkai rudų kuečių
Baltavo jinai lyg gulbē...

¹Āneichis — samiškai trumpas, trumpasis.

Su žmona — senąja Aka¹ —
Aneichis čionai gyveno.
Daugel metų šaudė briedžius,
Žuvį ežere žvejojo,
Daugel metų gynė tundrą
Nuo piktųjų priešų — rucų.

— — —

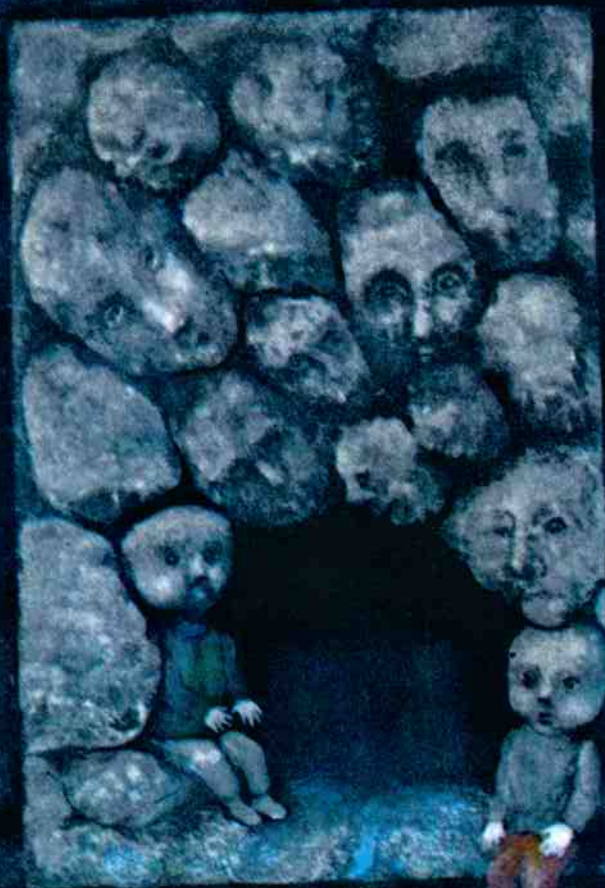
Rudenio lediniai lietūs
Žliaugė per kuetės stogą.
Žaliąją beržų kepurę
Žvarbios šalnų nuauksavo...
Ir žiema rytais jau tiesė
Sidabrinio sniego kailius,
Bet saulelė karštarankė
Juos suplėšydavo greitai...

Aneichis, paliepęs žmonai
Kurstyti kuetėj laužą,
Lanką ir strėlę paėmęs,
Į medžioklę išskubėjo.
Ant plačiųjų slidžių stojęs,
Nučiuožė per žilą tundrą,
Per sniegu užklotus slėnius
Kilo į Lūjavro kalnus.

Sniegas, pūgai užusnūdus,
Užklėstė uolas pilkasias —
Lyg balčiausiais elnių kailiais
Būtų kas užklostęs kalnus...

Bet nustebo žilagalvis,
Sau žvitrias akis patrynė:
Palei juodą juodą urvą
Jis išvydo pliką žemę.
Žemėj pėdos...
Bet ne vyrų:
Mažos pėdos —
Lyg vaikučių...

¹Aka — moteris, senė, Aneichio žmona.

Už uolos prigludo senis
Ir stebėti urvą ėmė.
Iš kalnų juodos landynės
Du vaikučiai štai išbėgo.
„Gal jie čakliai? Mažuolėliai
Požemių, kalnų žmogiukai?“ —
Bet kita mintis — gudresnė —
Senio smegenis aplankė:
„Du našlaičiai... — pagalvojo
Aneichis — žilasis samis. —
Priešai, jų tėvus nužudę,
Vienišus vaikus paliko.
Ir pasislėpė mažyliai
Čia urve, kalnų slėpynėj...“

Prie bedugnės, šalia urvo
Žaidė du septyniamečiai:
Akmenis galvos didumo
Svaidė jie kalnų viršūnėn.
Akmenys lyg paukščiai kilo,
Atsidauzdavo į uolą,
O paskui nuo šlaito ritos
Ir garmėdavo bedugnėn...
O vaikučių rudos akys
Lyg laužai džiaugsmu liepsnojo.

„Štai kur radinys! — pamąstė
Senis Aneichis-Trumpasis. —
Jei vaikai tokie stipruoliai,
Vyrais tapę, bus galiūnai!
Kad turėčiau tokius sūnus,
Samių niekas nebeskriaustų.
Juos išugdęs, išauginęs,
Milžinus vadus palikčiau!“

O vaikai prie urvo žaidė.
Prie kaktos ragus pridėjęs,
Vienas tarė:

Šit aš elnias!

Antras, lazda pasičiupęs,
Šūktelėjo:

Aš — varovas! —
Ėmė vyti eiklą „elnią“
Dideliu ratu „varovas“...
Vaikas tas, kur elnią žaidė,
Bėgo daug greičiau už elnią!

Aneichis — senasis vadas —
Liuoktelėjo iš slėpynės
Ir, pečiais užstojęs urvą,
Šitaip į vaikus prabilo:
Jūsų motina gimtinė,
Tūkstančius išugdžius vyrų,
Liko — kaip ir jūs — našlaitė:
Priešai sūnus jos išžudė...
Milžino pečių galingų
Šaukiasi jinai bedalė.
Samių sūnūs našlaitėliai,
Grįžkit iš kalnų kuetėn!
Ant Lūjavro lėkšto kranto
Jus priglaus motušė Aka,
Aš išmokysiu gudrybių,
Vingresnių, nei žino lapė,
Tokias kuokas ištašysiu,
Kad galiūnai kris prieš judu!
Būkite sūneliai mano! —

Ir vaikai nusišypsojo.
Jų šypsnyš tarytum sakė,
Kad jie džiaugias, radę tėvą.

Motin! Motin! — šaukė senis,
Vesdamas vaikus kuetėn.—
Su sūneliais pasisveikink!
Juos elniena pavaišinki!..

Ir delnais suplojo Aka,
Ir vaikučiams glostė plaukus,
Ir riebiausiąją elnieną
Katilan tuoj panardino.

Liepus seniui užsimerkti,
Į slėpynę nutrepsėjo:
Ten geriausias kąsnis laikė,
Jais net vyro nevaišino...
Ir atsinešė ji kancio —
Samių žemės skanumyno:
Daug pririnkusi mėlynių,
Elnio lajų ištirpino
Ir užpylė lajum uogas...
Štai dabar po kancio luitą
Močia atnešė sūneliams.
Tiedu gelsvajį skanėstą
Graužė lyg maži bebriukai...

Tėvas Aneichis-Trumpasis,
Žvelgdamas į juodu mąstė:
„Medį, iš visų balčiausią,
Beržu samiai pavadino...
Upei, lūžtančiai per pusę,
Krioklio vardą žmonės davė,
Paukščiui, kurs staiga apkursta,
Burbuliuodamas beržyne,
Kurtinio paskyrė vardą
Mano protėviai garbingi...
Kokius aš vardus parinksiu
Mūsų mylimiems sūneliams?!“

Sau ant kelių pasodinęs,
Aneichis mažuosius glostė...
Leinė būk! — staiga sušuko
Senis vaikui didesniajam.

Nelas būk! Švelnus, bet tvirtas...—
Aneichis mažėliui tarė.

Leinė, tuoj nuo kelių šokęs,
Sunkią kuoką pakilnojo,
Nelas, delniukus ištiesęs,
Gaudė šmaikštų saulės kiškį...
Mums kuetėje tvankoka!
Tėve, leiski mus į tundrą!

*Mes pririnksime mėlynių,
Sumaišys mama daug kancio...*

*Ir nespėjo pasidžiaugti
Sėniai mylimais sūneliais:
Tošines kraites pačiupe,
Pro duris išsprūdo juodu.
O dangaus motulė saulė,
Baltą elnią pasikinkius,
Nartose per dangų skrido,*

*Aukso šluotom žemę šlavė.
Nušlavė nuo tundros sniegą
Ir vaikučiams skruostus glostė.*

*Du berniukai nustraksėjo
Lyg greitieji tundros elniai...
Ant Seidjavro¹ lėkšto kranto
Rado jie mėlynių jūrą.
Vai, ne bangos mėlynavo —
Tūkstančiai kupstų gauruotų,
Tartum mėlynų kepurių
Būtų kas primėtęs tundroj...
Ir ne rankomis, ne pirštais
Du broliukai uogas skynė:
Grables — semtuvus dantuotus —
Juodu buvo atsinešę.
Lyg mažytėm vėtykliukėm,
Tartum šukos išdantuotom,
Braukdami per uogienojus,
Uogas jie lyg grūdus sėmė.*

*Betgi Aneichis Trumpasis,
Atsargus kaip senas ernis²,
Ižvalgus lyg girių aras,
Priešų kėslo neįmatė...*

¹ Seidjavras — vienas vaizdingiausių ežerų
Kolos pusiasalyje. Seidų — velnių ežeras.

² Ernis — rasomacha — kiauninių šeimos plėšrus
žvėris.

Priešas, iš visų žiauriausias,
Rucų vadas Čiud Čiuervas,
Persiropštęs per kalnynus,
Prie Seidjavro atsibastė.
Jo kariai — gauja plėšrūnų —
Ruošėsi samius pribaugti...

Čiud Čiuervas, rucų vadas,
Tundroje vaikus pamatęs,
Liepė vyrams juos sugauti.
Šoko tieji taip, kaip erniai
Šoka ant grakščių elniukų,
Ir, rankas vaikams užlaužę,
Atvedė juos savo vadui.

Leinė ir švelnūs Nelas
Draskėsi, kaip kiaunės draskos,
Kandžiojo rankas vedikams,
Nenusilenkė Čiuervui...
Sugirgždėjo tas lyg medis
Augęs taigoje, ne tundroj:
Aukštas, tvirtas, liemeningas,
Rankos — dvi storiausios šakos.
Kojos — du egliniai rąstai —
Trypė, drebindamos žemę...
Akys — pikto vilko akys,
Kai jos tikrą grobį regi,
O barzda — lyg tundros varnas,
Kai medžioklis jį pašauna,
Kai, ant kieto sniego kritęs,
Skečia jis sparnus juoduosius,—
Taip juoda barzda Čiuervo
Blizgančią krūtinę dengė:
Mat galiūnas Čiud Čiuervas
Šarvus buvo užsivilkęs...

Kur gyvenate, šuniūkščiai? —
Rucas baisiai suriaumojo.
— Kur gyvenate, šuniūkščiai? —
Leinė jam atgal atšovė.

Kas per žvėrys?! — spiege rucas.
— Kas per žvėrys?! — šaukė Leinė.
Rėkė tūždamas Čiuervas:
Susnos, susnos jūs gauruotos!..
Leinė išdidžiai jam tėškė:
— Susnos, susnos jūs gauruotos!..
Dar pikčiau suriko rucas:
Šunvaikiai! Nusuksiu galvas!
Mėgdžiodamas Leinė šaukė:
— Šunvaikiai! Nusuksiu galvas...

Ką berniukų rucas klausia,
Šie tą patį jam atšauna,
Ir žaibuojančios jų akys
Sminga į akis plėšikų.

Durklais juodu užbadykit! —
Liepė rucams Čiud Čiuervas.

Rucai, durklais užsimoję,
Į mažųjų širdis taikė.
O kai smeigė —
Priešo ranką
Nukreipė kažkas į šalį —
Du savuosius jie nudūrė...
(Mat Sir Aka — samių deivė,
Sauganti žingsnius mažylių,
Nuo blogų akių žvelgimo
Ginanti kiekvieną vaiką,
Nukreipė rankas žudikų —
Mirtimi jiems atsekėjo.)

Leinė šaipės ir kvatojo:
Ech jūs, rucai kreivarankiai!
Ne tokiems samius įveikti,
Ne tokiems medžioti žvėris...
Eikite pas mano tėvą
Pasimokyti miklumo!.. —

Čia prasišiepė Čiuervas,
Tartum paslaptį išgavęs:
Ar nuvesi mus pas tėvą,
Kad pamokytų gudrybių? —
O patsai sau pagalvojo:
„Vaikas vis vaiku palieka...
Vos parodys jis, kur samiai,
Aliai vieno iškašosim!..“

Taip, aš jus nuvesiu, rucai! —
Tarė Leinė ir šypsojos,
O švelnūs brolis Nelas
Lyg lapelis sudrebėjo.
Nebijok! — jam pakuždėjo
Leinė — vyresnysis brolis. —
Argi samiuose girdėta,
Kad sūnus išduotų tėvą?!
Argi tundroje regėta,
Kad tarnautų priešui samis?..

Leinė, brolių apkabinęs,
Prie Seidjavro nužingsniavo.
Paskui juodu priešų tuntas
Slinko, vedamas Čiuervo.
Ir atėjo jie prie urvo,
Prie juodos kalnų landynės.
Čia ragai jauniklio elnio
Lyg koks prievilas gulėjo...
Tie ragai, kuriais berniukai
Elnius neseniai dar žaidė.

Tėve! — šūktelėjo Leinė.
Nieks iš urvo neatsakė.

Tėve, šen! Svečių atvyko! —
Juodymė vis tiek tylėjo.

Į medžioklę bus išvykęs
Mūsų išmintingas tėvas...
Eikite, svečiai, į vidų —
Aš tėvelį suieškosiu.

Ir suėjo, sugužėjo
Tan urvan klastingas priešas.

Leinè, laužą greit įkurstęs,
Atnešė elnienos šlaunį,
Ant žarijų ją padėjo,
Kad apkeptų, apgruzdėtų...
Kai iškeps — pasivaišinkit!
Tėvo aš skubu ieškoti...—
Ir, nutvėręs už rankutės
Meilųjį broliuką Nelą,
Leinè iš landos išbėgo.

Tuoj abu išsibrazdino
Akmenynan viršum urvo.
Ruciai, kepsnio suvilioti,
Seiles varvino ir laukė,
O liepsnos karšti liežuviai
Spragino elnieną riebią...

Šimtaragis Čiud Čiuervas
Smailą durklą išsitraukė:
Landoje karius palikęs,
Pats iššliūkino kaip lapė.
Netoliese pasislėpęs,
Laukė jis, kol grįš medžioklis:
Troško rucas pasalūnas
Durklą jam širdin įsmeigti.

Leinè ir švelnūs Nelas
Uolą kalnuose atplėšė,
Urvo linkui ją parito,
Kur murmėjo rucų gaujos...
Ir uola įsibėgėjus
Taip sujudino kalnyną,
Kad griūtis ant urvo virto,
Užgarmėjo ant landynės...
Ir užslėgė akmenis, uolos
Juodąją kalną slėpynę,
Ir uždarė rucų būrį
Lyg šikšnosparnius pilkuosius...

Bėgo keikdamas Čiuervas,
Vienas gyvas teišlikęs,
O kalnuos balsais pelėdų
Broliai du kvatojo, šaukė:

Rykite sau, prakeiktieji,
Akmenis — ne elnio šlaunį!
Bėk, oi bėki, Čiud Čiuervai,
Išminties karius pamokęs...
Jei į samių žemę grįši,
Mes ir vėl vaišes iškelsim!..

TALOS AŠAROS

Kuetes ir pilką žemę
Balto sniego kailiai dangstė,
O pūga — paklaikus senė —
Klykdama gaurus sau vėlė.
Ežeras — langelis žemės —
Gavo sidabrinį stiklą
Ir sužėro tartum perlas,
Skaisčiai blykstelėjus saulei...
Tundros baltosios paklodės
Ant kupstynų pasikorė,
O kalnai — išdidūs seniai —
Puošėsi baltom kepurėm...

Senis Aneichis Trumpasis,
Baltas lyg pirmasis sniegas
Ir nagingas tarsi šaltis,
Statantis ant upių tiltus,
Ruošės rogutes daryti.
Ant plačiujų slidžių stojęs,
Senis girion nusiyrė.
Apžvelgė jo akys girią,
Dunksančią ant upės kranto,
Ir egles, ir baltus beržus
Senio žvilgsniai meiliai glostė.

Apžvelgė jo akys pėdas
Tetervinų, briedžių, elnių...
Kraujas senojo medžioklio
Širdyje sukunkuliavo,
Bet, akis šalin nukreipęs,
Aneichis eglynan čiuožė.
Čia žaliavo dvi eglutės,
Dvi sulinkusios seselės —
Daug žiemų jas sniegas slėgė,
Kol sukūprino našlaites...

Gaila būdavo senoliui
Elnią strėlėmis pakirsti,
Gaila būdavo medžiokliui
Ietimi nudobti briedį,
Gaila būdavo ir paukštį —
Skrajų, lekiantį — pašauti...
Bet visų labiausiai gaila
Būdavo senoliui medžio:
Juk negali medis bėgti
Tartum briedis ilgakojis,
Juk nemoka medis slėptis
Tartum elnias smailaragis,
Juk negali medis skristi
Tartum kurtinys ar antis...
Medis nebylus — negali
Šaukti, verkti ar dejuoti...

Ir labių labiausiai gaila
Seniui būdavo eglaitės:
Ji — žaliuojanti eglelė —
Jam primindavo mergaitę,
Užklėstą skara žaliąja,
Apauta rudais taborkiais...
Ir dabar, pakėlęs kirvį,
Aštrų kaip pelekas kiršlio,
Senis sunkiai atsiduso,
Tardamas:
Atleisk man, egle...

Aneichis padirbo nartas
Ir vaikus lyg aras šaukė:
Bėki šen, greituoli Leine!
Eikš čionai, mielasis Nelai!
Štai jums riestagalės nartos!
Štai jums tėvo dovanėlė!
Stumkit jas ant aukšto kalno,
Čiuožkite skardžion pakalnėn!..

Leinė, krykšdamas iš džiaugsmo,
Įdavė pagaikštį Nelui:
Broli, greitai sėsk į nartas!

Būk varovas!
Aš — elniukas!.. —
Leinė — elnias pakinkytas
Ir su pagaikščiu užgautas,—
Šuolių šuoliais ėmė bėgti,
Veždamas varovą — brolių.

Tėvas Aneichis Trumpasis
Juodu akimis lydėjo:
Matė jis, kaip lengvos nartos
Nardė tarp kreivų berželių,
Matė jis, kaip greitos nartos
Kilo į snieguotą skardį,
Matė, kaip kalne rogelės
Juodu taškučiu pavirto...
Tartum varnauogės uoga
Į pakalnę nusirito.
Nušliuožė šypsnyš per veidą,
Senio veidą šimtaraukšlį:
Te elniukai pasižaidžia,
Kad stipriais užaugtų elniais!

Nartos tarp uolų sustojo,
Nelas savo broliui tarė:
Sėskis, Leinė!
Į pakalnę
Rogės tenuneš abudu!..

Greitai ritas akmenėlis,
Į pakalnę paridentas,
Greitai slidininkas samis
Nuskrenda nuo aukšto kalno...
Bet vaikučių lengvos nartos
Lėkė, viesulus pralenkė...
Ir jų akys neregėjo,
Ir jų širdys neužjuto,
Kad pakalnėj, palei uolą,
Spąstus jiems paspendė Tala;
Mat meška — rudoji Tala —
Krebždesį aukštai išgirdo,

Ir vaikučių skardų kryksmą
Atpūtė ausin jai vėjas.
Ir suprato ji, kur nartos
Čiūžtels nuo uolos snieguotos,
Ten odinį platų maišą
Tala kuo plačiau atvėrė.

Įsibėgusios rogelės
Čiuožė per snieguotą uolą —
Įsiriti, įbrazdėjo
Nartos su vaikais į maišą...
Veltui blaškėsi vaikučiai,
Veltui jie bruzdėjo, spardės.
Tala ruonio odos maišą
Briedžio gyslomis užrišo,
Ant peties jį užsikėlė,
Pasirąžė, atsiduso
Ir mieguista suriaumojo:
 Neužmiega mano močia,
 Neužsnūsta šimtametė:
Riebalų per plonas sluoksnis
Močiai vasarą užaugo.
Šit nunešiu jai lauktuvių
Du skanius ir minkštus kąsnius.
Pasivalgę, apsilaižę
Gulsimės į laužus mudvi...

Ir pradėjo Tala bristi
Per pusnynus, akmenynus.
Maišą šniokšdama ji nešė
Ir labai labai pavargo.
Maišą kuo tvirčiau užrišus,
Jį prie šono pasidėjo,
Sau po galva, po gauruota,
Plokščią akmenį pakišo
Ir užsnūdus ėmė knarkti
Lyg krioklys srautingoj upėj.

Vos išgirdo kriksmą Leinė,
Maišą dantimis pradraskė.

Lįsk laukan! — jis Nelui tarė,
Ir abu vaikai išlindo.

Bėkim! — suvirpėjo Nelas,
Brolių traukdamas už rankos.

O tasai susidūmojęs

Pakuždėjo:

Tu nešūkauk! —

Akmenį maišan įrito

Leinė — gudragalvis brolis.

Greit patsai maišan įlindęs,

Ei, užsiūki skylę! — prašė.

— Broli, bėkime! — vėl Nelas

Bandė Leinę suturėti.—

Argi lįsi vėl į maišą,

Kad meška tave surytų?!

Siūk! — griežtai įsakė Leinė.—

Aš gudrybę sugalvojau:

Negaliu meškos paleisti,

Pergudrauti ją panorau!

Nelas seno elnio gyslom

Skylę nevikriai užraizgė.

O tuomet jam Leinė tarė:

Bėki, broli, į kuetę!

Pasakyk senajam tėvui,

Kad jis peilį išgaląstų:

Aš tuojau atvesiu mešką,

Ir reikės jai kailį dirti!

Nors sunku palikti brolių,

Pasidavusį nelaisvėn,

Nors ir gėlė širdį Nelui,

Bėgo jis Lūjavro pusėn...

Vos tik Nelas nutapsėjo

Per uolynus akmenynus,

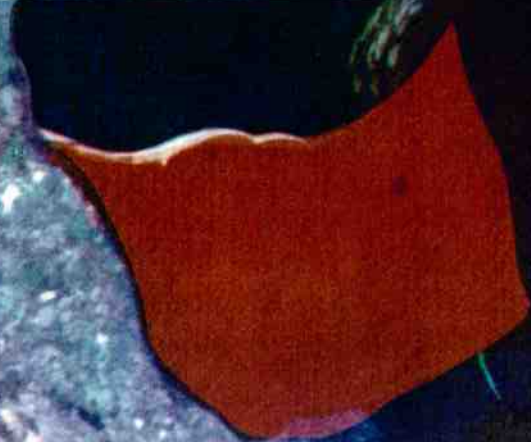
Vos jis už uolų pradingo,

Tala iš miegų prabudo.

Pasirąžiusi ji šaukė:

Ei! Ar dar gyvi, žmogiūkščiai?!

— Dar gyvi! — sušuko Leinė.—

*Tala, nekankinki mūsų!
Neški močiai šviežius kąsnius...*

*Tala maišą vėl pačiuopo,
Persimetė jį per petį,
Nušlumsėjo nubrazdėjo
Į senosios Talos laužą...
Senė urgzdama, įpykus
Savo lūžtvoj šurmuliavo.
Mat pasenusi, apžlibus,
Maža briedžių ji uždobė,
Ir todėl, artėjant žiemai,
Močia kentė baisų alkį.*

*Duokš, ką atnešei, dukrele!
O pati galąski peilį! —
Senė, perplėšusi maišą,
Vario katilan jį kratė.
Įsiriti, išvangėjo
Katilan akmuo juodasis
Ir rogelės riestanosės,
Ir drąsus berniukas Leinė.*

*Kam tą akmenį nešei man?! —
Senė Tala sumurmėjo.
O meška — jaunoji Tala —
Baigė peilį išgaląsti;
Ašmenis nagu išbandžius,
Klausė močių:*

Ką ten murmi?

*— Kam tą akmenį nešei man?! —
Dar pikčiau sušuko senė.*

*Vario katile pritūpęs,
Leinė skardžiai uždainavo:
Mano tėtis burtininkas
Žmogų akmeniu paverčia...
O mama — gudri žiniuonė —
Mešką akmeniu paverčia.
Ir patsai aš — burtininkas!
Jus akmenimis paversiu!..*

O iš katilo lyg varpo
Balsas jo aidėjo gaūdė.
Katilan pažvelgus, Tala
Išsigando ir nustebo.

Tala! Tala! — spiege senė,—
Meski peilį tu į šalį.
Kelk ant nugaros berniuką
Ir tėvams jį sugražinki.
Jau verčiau pakęsti alkį,
Negu akmeniui pavirsti...

Mes tik pažaidėm, vaikuti...—
Tala gerinosi Leinei.—
Sėsk ant nugaros gauruotos,
Pernešiu tave per kalnus.—

Švelniai vaiką pakylėjo
Motina — senoji Tala.
Užsodinusi ant sprando,
Jį įsakė dukrai nešti...

Nunešė rudoji Tala
Leinę — mažąjį jojiką,
Nunešė prie tojo kalno,
Kur berniukai važinėjos.
Bėk namo...
Sakyk tėveliams,
Kad meška tave pajodė...

Leinė drąsiai jai atšovė:
Tingine, snaudale Tala!
Nešk parnešk mane kuetėn,
Nes kaipmat suakmenėsi!

Ką darys meška rudoji —
Dreba ir berniūkštį neša...
Prinešė arti kuetės
Ir, užuodus dūmų kvapą,

Tarė Leinei:

Grižk, berneli,
Pas mamytę burtininę,
Pasakyki jai, kad Tala
Negeidė tau nieko bloga...
Nešk kuetėn! — liepė Leinė.—
Ir mamos atsiprašyki,
Nes jinai, labai supykus,
Akmeniu pavers bematant!

Šiaušdama gaurus, rudoji
Šlumši pro duris kuetėn...
Aneichis, kertėj prisėdęs,
Rankoj spaudžia beržo kuoką...

Nebijok! Įeiki, Tala! —
Pakvietė jisai viešnelę.—
Leinė, nuo meškos nušokęs,
Aštrų peilį pasičiuopo
Ir, duris užstojęs meškai,
Šaukė:

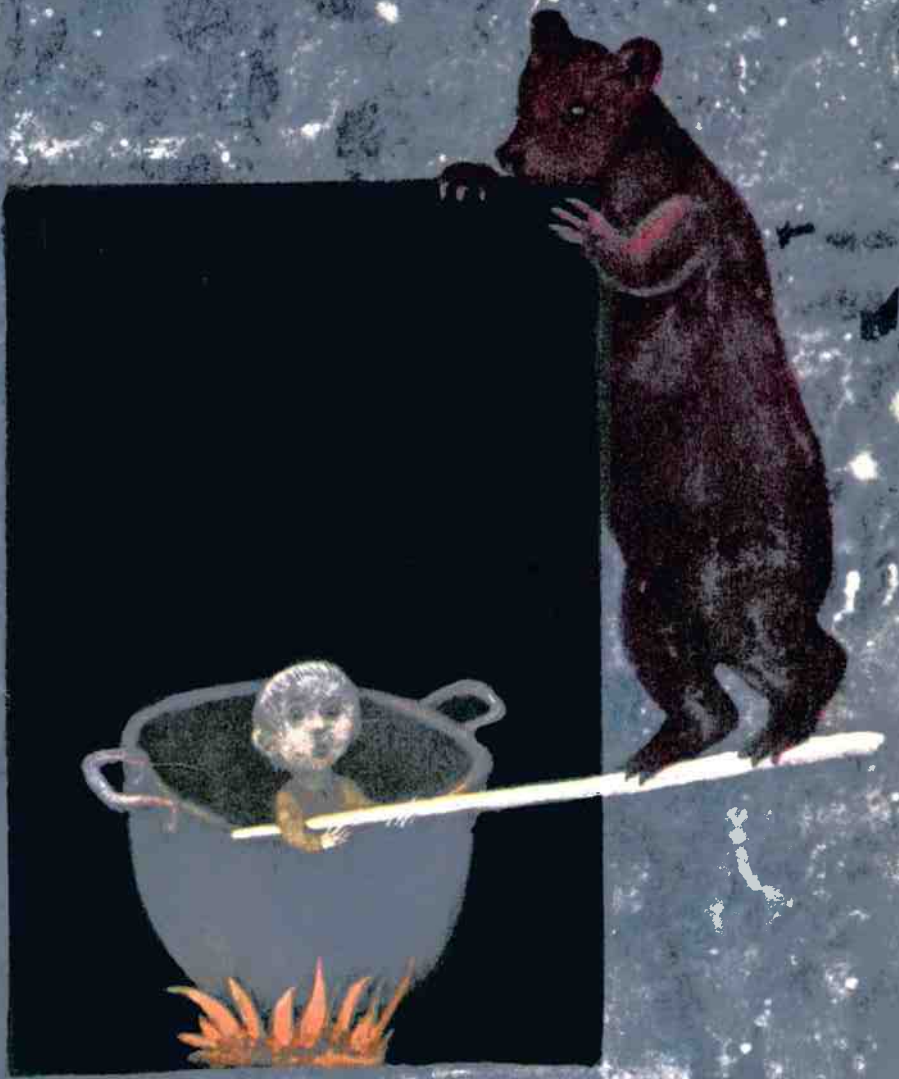
Galas tau, gauruote!..

Čia Trumpasis Talai tarė:

Ech tu, meška pasalūne!
Pasakyk, ar tau ne gėda
Vaiko žaismą sutrukdyti?
Pasakyk, argi nerauda
Tau širdis, kada meškiuką
Pavagia žmogus medžioklis?!

Nieko neatsakė Tala,
Tik pabiro jai per skruostus
Ašaros lyg ledo žirniai.

Pasakyk,— Trumpasis kvotė,—
Kur dabar tave pakarti?
Ar ant drebulės, kur dreba
Tartum tu, vaikus pavogus?
Ar ant kreivašakio beržo,
Raudančio lyg tu, rudoji?!

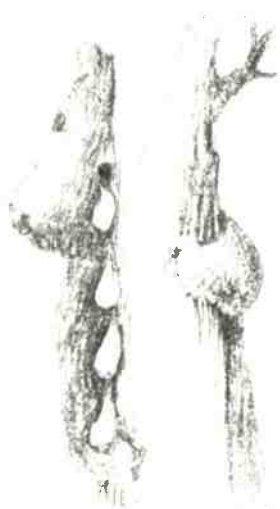
Dar labiau pravirko Tala,
Sriūbauti meška pradėjo:
 Nežudyk manęs, senoli!
Pagailėk manęs, mielas!
Kas pavasarį aš verksiu,
Eglės liemenį apglėbus...
Mano ašaros kaip perlai
Kris per skruostus graudulingus...
O tas ašaras lyg uogas
Tavo sūnūs tegul renka:
Ašarom ištepki jų pimus,
Kad vandens jie nepraleistų,
Ašarom ištepki taborkius,
Kad greitai vaikučiai būtų...
Ašarom užglaistyti valti,
Kad visų greičiausiai plauktų...

Ir, labai susigraudinęs,
Kuoką nusviedė Trumpasis:
 Bėk laužan, rudoji Tala,
Nes žiema akis tau merkia.
O pavasariui atėjus,
Savo pažadą tesėki...

Ir išbėgo, išdrumbėjo
Tala, senio išlydėta.
O jisai, praėjus žiemai,
Su vaikais eglynan ėjo;
Per rudus kamienus eglių
Ašaros meškos tekėjo...
Kaltę apraudojo Tala,
Virkavo, egles apglėbus.

Leinė ir švelnūs Nelas
Talos ašaras surinko.
Pimus ir rudus taborkius
Tėvas ašaromis tepė...
Ir plyšius naujosios valtės
Ašarom — derva — užliejo...
Daug greičiau bėgiojo Leinė,

Nelas daug linksmiau straksėjo,
Nes nuo ašarų dervingų
Kojos jų šalin neslydo...
O dervuota tėvo valtis
Raižė ežero mėlynę...

MINVUENAS¹

*Lèk, daina, per pilką tundrą!
Lèk nuo Kolos lig Panojaus!
Skriek, kaip jaunas elnias skrieja,
Kilk aukštai, kaip aras kyla!
Ošk, kaip ošia vandenynas,
Ir aidèk, kaip girios aidi,
Nes per jas lyg briedžio šauksmas
Garsas apie Leinę sklinda.*

*Pasakoja gilios pèdos,
Tundroj, pelkèse įspaustos,
Kad ne vaikas bėginėjo
Paskui baltąją kurapką,
Pasakoja stambios pèdos,
Sniego pataluos įmintos,
Kad ne vaiko liaunos kojos
Vijo briedį per pusnynus...
Ir išduoda platūs šuoliai
Ne laukinį baikštų elnią —
Skelbia šuoliai, pèdos mena,
Kad čionai galiūno eita.*

*O pèdų švelnuolio Nelo
Prie Lūjavro neregėti:
Jo beržinės tošies valtis
Plūkauja Panojaus upėj:
Kruvina dalia medžioklio
Žeisdavo jaunėlio širdį,
Tai išskrido lyg žuvėdra
Nelas paskui šlakį, syką...
Ir skersai Panojaus upės
Tiesė jis tinklus lašišai.*

¹ M i n v u e n a s — čādzieliui, vandenu pabaisai, paskirtas žmogus.

Tėvas Aneichis Trumpasis
Baltas lyg kalnų viršūnė
Ir raukšlėtas tartum beržas,
Vėtrų, šalčio nukamuotas,
Tarė Leinei:

Mano vaike,
Greit aš eisiu į tą šalį,
Kur pašvaistėj raudonojoje
Samių vėlės vaikštinėja...
Į tenai ramus keliausiu,
Nes tave paliksiu samiams.
Būk, sūnau, uola kietoji
Ant Lūjavro žilo kranto!
Priešai tartum rūsčios bangos
Į tave tedūžta, Leine! —
Šitokius žodžius pasakė
Ir nusijuosė jis diržą,
Seną diržą, dar senolio
Jam kadais padovanotą —
Tąsyk jam padovanotą,
Kai Trumpasis vyru tapo.

Diržas buvo padabintas
Kaulo raižiniais vingriaisiais,
Dėkle, pasiūtam iš odos,
Peilis pririštas kaboje.
Ir meškos baltoji iltis
Buvo pakarta prie diržo.
Apjuosė senolis Leinę
Tvirtu ženkle vyriškumo,
Ant peties uždėjęs ranką,
Tarė:

Tvirtas būk lyg briedis! —
Ir pajuto jaunas Leinė,
Kad iš seno tėvo rankos
Plūsta jėgos jam krūtinėn,
Kad drąsa širdy žaibuoja...
— — — — —

O pavasaris lyg elnias
Nukasė nuo tundros sniegą,

O pavasaris kaip irklas
Ledo valtis jūron yrė...
Kordijokas — tundros upė —
Kriokliuose lytis sudaužė.
Paukščiai, grįždami į šiaurę,
Krykštė, švilpavo ir žaidė.
Kurtinys pušies viršūnėj
Lyg verdenė burbuliavo,
Tetervinai tarp pelkynų
Kaip pikti gaidžiai kapojos...
Ežerą pašiausė vėjas
Ir nudraskė ledo kailį.
Žuvys, plaukdamos į krantą,
Kvietė vyrus į žvejonę...

Bet nuo seno žino samiai
Savo pareigą baisingą:
Laikas siųsti minvueną
Į nasrus piktam vandeniui:
Čadzielis žuvį gano
Ir žvejams ją atiduoda
Tik tuomet, kai gauna duoklę —
Vyrą, burtų jam nuskirtą...

Ant Lūjavro lėkšto kranto
Samių vyrai susirinko.
Į vyriją pirmą kartą
Jaunas Leinė atžygiavo.
Tartum beržas augalotas,
Niekad kirvarpų nekąstas,
Plačiapetis, ilgakojis —
Lyg miškų galiūnas briedis.
Veidas rausvas — tarsi pienas
Būtų su krauju maišytas.
Akys didelės ir skaisčios —
Du laužai karšti, liepsningi...
Aneichis — vyriausias samis —
Ruošės minvueno burtui:
Tyliai vyrus suskaičiavęs,
Liepė jam strėlių atnešti.

Tiek, kiek buvo samių vyrų,
Tiek strėlių atskyrė vadas.
Vieną smailagalę strėlę
Senis perlaužė per pusę...
Smaigalius paslėpęs vūse¹,
Drūtgalius atkišo vyrams:
Traukit minvueno burtą
Tie, kas pirmąkart vyrįjoj!

Ir priėjo jaunas Leinė
Prie mirties skyrėjo — vūso.
Drąsiai ištiesė jis ranką,
Strėlę į save patraukė...
Bet strėlė užstrigo vūse
Ir negarsiai sutraškėjo...
Ir ištraukė Leinė strėlę,
Tėvo perlaužtą per pusę...

Vaike, mano mielas vaike,
Mirčiai skirtas jaunumėlėj! —
Balsas Aneichio senolio
Suvaitojo, surypavo... —
Aš pas čadzielį plauksiu,
Plauksiu aš kaip minvuenas...
Be tavęs — galiūno jauno —
Žus pražus varguoliai samiai.

Ne! — tvirtai atkirto Leinė: —
Burtas mirtį man nuskyrė!
Ogi tu, senasis tėve,
Nevaitok ir nedejuoki:
Pats mane gudrybių mokei —
Ir narsumo, ir vikrumo.
Ryt nuirs mane yrėjai
Ežeran į pačią gelmę,
O per naktį aš galvosiu,
Kaip vandenį nugalėti.

¹ Vū s a s — samių kelioninis maišelis, kuprinė iš ruonio ir elnio odų.

Elnio kailiu užsiklojęs,
Leinè gulèsi į guolį.
Vyro juodosios blakstienos
Visą naktį nesimerkè.
Mintys tartumei gyvatès
Jo galvoj knibždèjo, pynès...
Jau atrodè samio sūnui,
Kad gudrybès išgaravo,
Jau atrodè samio vaikui,
Kad jo sąmonè užšalo...
Ir staiga mintis gudruolè
Jo smegenyse subruzdò.
Patarè mintis narsuoliui:
Laužą tu užkurk kuetėj!
Katilus du pakabinki,
Juos vandens pripilk — teverda!
Akmenį kalnuos suraski,
Apskritą tarytum galvą,
Kaitinki jį ant žarijų.
Juodus du šunis sugauki,
Ogi trečią — juodą katę...
Ne žmogaus protingą galvą —
Šunį meski čadzieliui!
Ir ne liemeniu lieknuoju —
Jį antru šuniu penèki...
Vietoje eikliųjų kojų
Katę čadzieliui meski!

Leinès akys atsimerkè,
Sviedè kailius jis į šalį
Ir pašokęs, pasiražęs
Įpūtè kuetėj ugnį.
Katilus du pakabino
Ant beržinio juodo vąšo.
Katilus vandens pripylęs,
Akmenį apvalų rado.
Tarp delnų smagiai pamètęs,
Jį žarijomis užžarstè.
O paskui, išbègęs tundron,
Prišvilpè šunis du juodus,
Juodą katę pasigavo,

Ir... visus maišan sukišo.

*Ryto miglos — baltas pienas —
Virš kuetės išsiliejo,
Ir ūkuodamas apuokas
Skraidė ežero pakrantėj.
Iš miglų išniro valtis,
Iriama stiprių yrėjų,
Ir subėgo samių žmonės
Minvueno išlydėti.*

*Motina įprašė Leinė
Kurstyti po puodais ugnį.
Maišą, kur du šunys urzgė
Ir katė juodoji draskės,
Ant pečių jis užsikėlė
Ir jau rengėsi išeiti.*

*Motina, akis išverkus,
Puolė sūnui ant krūtinės.
Ji vaitojo, ji dejavo
Ir balsu raudoti ėmė:
Tu užaugai tartum beržas
Prie Lūjavro pilkabangio.
Tu lakstei kaip jaunas elnias
Po miškus, kalnuos ir tundroj,
Ir kiekvienas tavo žingsnis
Buvo ne žmogaus — galiūno.
Tu buvai tėvų paguoda
Ir viltis varguolių samių...
Bet dalia, baisus lėmimas
Išveda tave į mirtį,
Išveda pas čadzielį,
Iš kurio negrižo niekas...
Ai sūnau!
Sūnau mielasis!
Lig mirties verks mano akys,
Ašaras barstys berželiai,
Ežero krante sustoję...*

Neraudoki,— tarė Leinė,
Motinai paglostęs plaukus.—
Tėvas juk mane išmokė
Su rūsčia dalia kovoti —
Jei vandėniui pasiduosiu,
Tai kovodamas lig galo! —
Ir, papurtęs tėvui ranką
Tarsi meškinas stipriausias,
Motiną karštai apglėbęs,
Žengė Leinė iš kuetės.
Palei ežerą nuėjo,
Kur baltoji valtis laukė,
Kur raudovo vyrai, moters,
Palydėti susirinkę.

Oi, neverkit, samių žmonės,
Negraudinkit minvueno...
Menkas samis, jeigu rauda,
Prieš akis išvydęs mirtį:
Samis kaunasi ir žūsta,
Ašaras širdy paslėpęs...
Aš plaukiu pas čadzielį
Ne numirti — nugalėti!

Ir nuyrė jį yrėjai
Per baltų balčiausią miglą.
Ir aidai raudų graudingų
Jį nuo kranto palydėjo...

Plaukė valtis kaip žuvėdra,
Pliaukščiojo irklai lyg žuvys...
Ir nepratarė yrėjai
Plaukdami nė vieno žodžio...

Ežero pilka platybė
Baltavo, migloj paskendus,
Salos lyg žili vaiduokliai
Dingo, rūkuose panirę.
Rūkas — baltas elnės pienas —
Buvo tirštas, net pageltęs...

O vanduo gelmėj slaptingoj
Juodavo kaip karsto dangtis.

Ir staiga bunga juodoji
Ligi valtės atliūliavo,
Ir trigalvis čadzielis
Kruvinus nasrus iškišo:
Meskite man minvueną!
Alkanas esu kaip vilkas...
Visą žiemą išbadavęs,
Jį kaip mašalą prarysiu!

Leinė čiupo juodą šunį
Ir, iškėlęs jį į viršų,
Sviedė į nasrus vandeniui,
Tardamas:

Kad tu prasmegtum! —
Ir šuva, sucypt nespėjęs,
Dingo nasruose vandensio.
O galva, visų juodžiausia,
Ežero gelmėn nugrimzdo.

Vėl juoda banga atplukus
Ėmė baltą valtį supti,
Ir trigalvis čadzielis
Šaukė:

Duokit minvueną!
Leinė, juodą šunį griebęs,
Sviedė į antrąsias gerklas:
Aštrūs dantys sugrikšėjo,
Ir pradingo čadzielis.

Ir trečia banga atpluko,
Ir treči nasrai nesotūs
Kriokė:

Meskit minvueną!
Atiduokite man duoklę!

Leinė nusviedė jam katę —
Iš visų kačių juodžiausią.

Godžiosios vandenio žiotys
Kaukštelėjo, ją prariję...

Ei yrėjai! — šaukė Leinė.—
Irkite mane į krantą!
Irkite taip, kad jūsų gyslos
Išsitemptų tarsi templės!
Irkite taip, kad jūsų raumens
Lyg akmens kalnai kilnotų!
Irkite taip, kad čadzielis
Mūsų valtės nepavytų! —
Valtį atgalios pasukę,
Irklus užgulė yrėjai.
Kirto vandenį irklai jų,
Kad net ežeras putojo.

Kai migloj ryškėjo krantas
Ir subaltavo kuetė,
Ežeras, pajutęs audrą,
Šiaušėsi, murmėjo, šniokštė.
Mat apgautas čadzielis
Vijosi narsuolį Leinę.

Prie irklų prisėdo vyras
Ir mojavo jais taip greitai,
Kad baltoji gulbė — valtis
Ežerą per pusę skyrė...

Pro duris, apkaltas kailiu,
Leinė žengė į kuetę.
O tėvų veidai raukšlėti
Ir nušvito, ir nubalo:
Džiaugės jie, išvydę sūnų,
Bet džiaugsmu nepatikėjo:
Jiems atrodė, kad vaiduoklis —
Miręs Leinė juos aplanko.

Mama! Tėve! — šis prabilo,
Prie širdies abu priglaudęs,—
Sugrižau, kaip samių saulė
Po juodos nakties sugrižta...

Kurstyk, motin, karštą ugnį!
Katilai tegul putoja!
Akmenys galvos didumo
Tegul kaista, raudonuoja!
Čadzieliui karštą pirtį
Turime skubiai paruošti!

Kai vanduo sukunkuliavo,
Kai akmuo rausvai įkaito,
Už baltos kuetės sienos
Sunkūs žingsniai sudundėjo.
Durys tyliai prasivėrė,
Didgalvė kuetėn spraudės,
Ir trigalvis čadzielis,
Grieždamas dantis, subliuvo:
 Ei, sakyk, klastūne sami,
Kur tikrasis minvuenas?!
 Čia! — atsiliepė jam Leinė.—
Užsimerk ir išsižioki!
Minvuenas — karštas vyras —
Pats išoks į tavo gerklę...

Ir trigalvis užsimerkė,
Žiodamas nasrus plačiuosius.
Katilą vandens karščiausio
Į nasrus jam Leinė vertė,
Ir pirma galva siaubūno
Žioptelėjusi nusviro...

Čadzielis antrą galvą
Pro duris kuetėn kišo:
 Duokit tikrą minvueną,
Nes sutraiškysiu kuetę! —
Ir, išžiojęs antrą galvą,
Čadzielis baisiai kriokė.

Še, vandeni, minvueną,
Karštą karštą kaip žariją! —
Šaukė Leinė ir supylė
Antrą katilą į gerklas...

Leinė, katilą iškėlęs,
Trenkė jį galvon siaubūno,
Ir galva lyg molio puodas,
Trūkdama perpus, sukiužo...

Čadzielis trečią galvą
Pro siauras duris įspraudė.
Ir nasrus plačiai išžiojo,
Galvą tiesdamas į ugnį.
Leinė pagaliu dervuotu
Akmenį raudoną rito —
Jį, lyg kamuolį ugninį,
Grūdo į nasrus vandeniui...
Sučirškėjo, suspragėjo
Degdami nasrai juodieji.
Purtydamas juodą galvą,
Iššliaužė bjaurus siaubūnas...

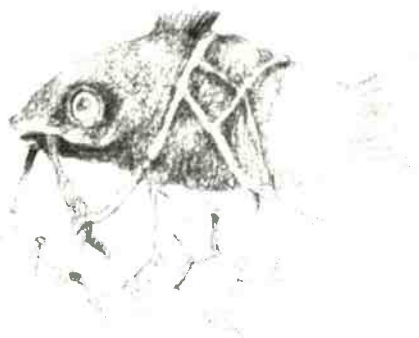
Ežeras putojo, virė,
Tris dienas audra jį blaškė.
Užavo ir daužės bangos,
Kraujo putom pasišiaušė...
O ketvirtą ankstų rytą
Žilas ežeras nurimo,
Ir švelnus pietinis vėjas
Bangeles lengvai teškeno...

Žuvys lyg sidabro kulkos
Šokčiojo artyn prie kranto
Ir, neganomos vandens,
Džiaugėsi, pajutę laisvę...

Leinė — gyvas minvuenas —
Kvietė vyrus į žvejoneę:
Plaukite, žvejai brolužiai,
Į Lūjavrą pažvejoti!
Regite, kad pačios žuvys
Prašos į tinklus plonuosius!
Į mauruotą, niūrią gelmę
Nenugins jų čadzielis:

Štai, pakrantėje išplukęs,
Drybso jis kaip juodas kelmas...

Plaukit, samiai!
Jau pietinis
Atveja riebiausią žuvį:
Šlakį, paliją taškuotą,
Sykų sidabrinį pulką!
Plaukit, broliai!
Čadzielį —
Žvejo mirtį —
Nugalėjau!

KLASTA IR PERGALĖ

Vai, žinau kalnų upelį —
Į Lūjavrą jis vingiuoja.
Žiemą, užverstas pusnynų,
Vos begyvas, vos čiurlena.
Bet, pavasariui atėjus,
Ledo plutą prasigraužia,
Vandenis kalnuos surinkęs,
Kaip galinga upė šniokščia...

Taip ir samiai — vargo broliai,
Čadzielį nugalėję,
Atsiduso, subangavo,
Tundroje plačiai pasklido.
Vasarą žvejojo žmonės,
Tiesdami tinklus plonuosius —
Palijos, lašišos, sykai
Nardė lyg sidabro kulkos.
O medžiotojai bastūnai
Žiemą po miškus klajojo —
Stiprų lokį, greitą briedį
Perverdavo smailos ietys.
Taiklios elnio kaulo strėlės
Kurtinius ir antis šaudė.
O gudriausieji medžiokliai
Spendė spąstus ūdrai, bebrui;
Net klastingą vikrų ernį
Įviliodavo į kilpas.
Kailiai, žvilgantys ir švelnūs,
Džiūvo ant kuečių sienų.

Ruošėsi jau samių vyrai
Elnius nartosna kinkyti,
Kolon vežti savo lobį —
Jį parduoti, išmainyti.
Bet... kaip lapė baltakailė
Visą žiemą neužmiega

*Ir, vis mėtųdama pėdas,
Slenka prie baltų kurapkų,
Taip klasta į samių žemę
Lapės žingsniais šliaužė, slinko...*

*Štai pirklys per sniego pūgą
Į Lūjavrą atkeliavo —
Vienas, dargi be varovo,
Apšarmojęs ir išvargęs.
Tyliai tyliai pasibeldęs,
Samiškon kuetèn žengė:
Pro duris vidun įslinko
Storas, aukštas, juodabarzdis,
Rankos — du egliniai rąstai.*

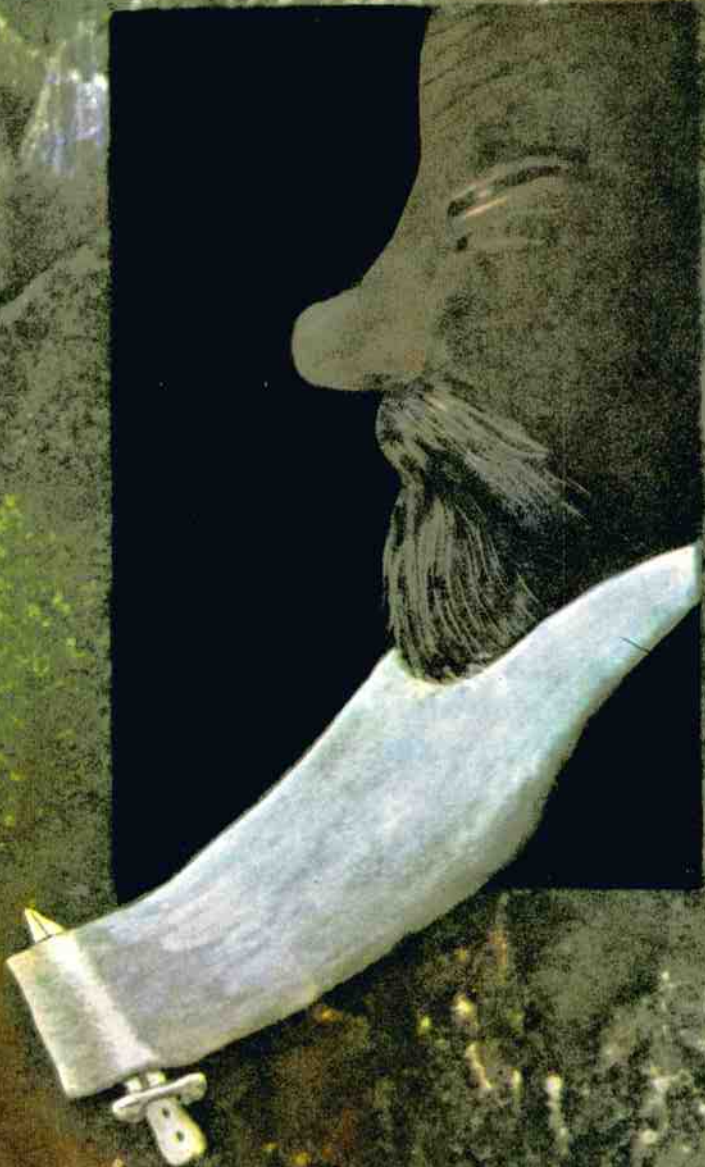
*Samiai arbata jį girdė
Ir lašišomis vaišino.
Jam riebiausiąją elnieną
Virė katile virš laužo.
Kaip visų brangiausiam svečiui
Krovė samiai kailių kalną,
Kad, stūgioj pūgoj sušalęs,
Juodabarzdis atsigautų...
Mat toks samių papratimas,
Mat taip liepia samių širdys —
Jeigu svečias atkeliavo
Per sniegus, per klaidžią pūgą,
Pilk stipriausiąją arbatą,
Nešk elnienos minkštą kumpį,
Žuvimi — visų riebiausia —
Lašiša vaišinki svetį.
Ir neklausk, iš kur atvyko,
Kokį kelią nukeliavo...
Tik kai svečias pailsėjęs
Teiksis žodį prabyloti,
Tu atvykėlį paklauski,
Koks po tundrą gandas skraido...*

*Su klasta nebičiuliavę,
Juodo melo nepažinę,
Samiai priėmė keleivį,*

Jį prie laužo pasodino —
Kuo toliau nuo būsto durų
Patiesė jam baltą kailį.
Bet... verčiau gyvačių šimtą
Samiai būtų įsileidę,
Negu priešui Čiud Čiuervui
Širdį, svetingumą rodę...
Samiai prieš nepažino —
Meškenoto, rudaakio...
Rucas — meškinas gauruotas —
Vyrams tuoj rankas paspaudė,
Moterims nusišypsojo,
Girdamas jų skaistų grožį.
O vaikus, ant rankų ėmęs,
Jis bučiavo ir paglostė...

Ir nudžiugo samių širdys,
Šitokio sulaukę svečio:
Juk nebuvo pratę vyrai,
Kad pirklys paspaustų ranką,
Moterys nesitikėjo,
Kad pirklys jų grožį girtų,
O vaikučiai jau nuo seno
Slėpdavos, pajutę pirklių...
Tad, surinkę ūdrų kailius,
Bebrenas — visų švelniausias,
Kiaunenas — lengvas lyg pūkas,
Vyrai kailių kalną krovė.
O žvejai dziovintą šlakį,
Šaldytą lašišą riebią
Nešė iš tamsių slėptuvių —
Rodė pirkliui savo lobį.

O tasai, maišus atrišęs,
Liepė krauti žuvį, kailius
Ir kelionei elnio kumpį —
Lauktuves įdėti pirkliui.
Ir, nedavęs samiams miltų
Anei pinigų auksinio,
Ištarė pirklys juodbarzdis:
Maža tegavau aš prekių...

Kitą žiemą atkeliausiu
Ne vienom — daugybe nartų.
Užmokestį jums atvešiu,
Dovanas gausias pažersiu!
O kad jums nebūtų gėdos,
Kailių daug daugiau nunerkit!
Riebesnių žuvų sugaukit,
Kad pirklys tuščiom negrižtų...

Pirklio nartos išgurgždėjo,
Kailius veždamos ir žuvį.
Visą vasarą ir žiemą
Samiai dovanų jo laukė.
Vėl viduržiemiui atėjus,
Juodai nakčiai viešpataujant,
Į didžiausiąją kuetę
Rinkosi šiauriniai sūnūs.
Nešė jie ruduosius kailius,
Žuvį ir kumpius elnienos...
Bet neįžvelgė varguoliai
Apsimetėlio apgaulės:
Pernai kuetes jis žvalgė,
Paslapčia samius skaičiavo,
O dabar po metų grįžo,
Vesdamas plėšikų būrį...

Leinė, širdimi nujautęs
Pinkles ir klastas ateivio,
Kalnuose į lygią uolą
Peilį didįjį galando.
Kol narsuolis ginklą pustė,
Kol kalnų pusnynuos braidė,
Čiud Čiuervo rucų gaujos
Siautėjo vargingam kaime:
Moteris, vaikus ir vyrus
Žudė jie smiliaisiais durklais...
Kailius atėmė ir žuvį,
Kuetes ir aichtas¹ griovė.

Ir pasiekė brolių klyksmas

¹A i c h t a — sandėlis.

Leinę, grįžtantį kuetèn.
Žvitrios akys sužaubavo,
Kojų gyslos suvirpėjo.
Lyg pašautas jis pašoko
Ir pakalnèn nušuoliavo —
Akmenų apvalios galvos
Paskui Leinės šuolius ritos...
Jis pribėgo prie kuečių,
Kur vaikai ir moters spiegė.
Peilį aštrųjį iškėlęs,
Puolė į plėšikų būrį.

Trim eilėm apsupo rukai
Leinę — vieną vienutėlį...
Kaip vilkai, kai jauną elnią
Jų pilka gauja užpuola.
Šimtas durklų sužvangėjo,
Taikės Leinę sukapoti...

Ir apsuko aplink galvą
Leinė savo šveitrų peilį:
Kur jis smigo, kur žaubavo,
Kraujo upės pasiliejo...
Kovės tris dienas narsuolis,
Tris naktis švytravo peilis.
Triskart sužeistas, žaizdotas
Leinė dar narsiau kovojo.
Bet ketvirtąnakt išvydo,
Kad tik vienas priešas liko:
Liko vadas Čiud Čiuervas —
Apgavikas ir klastūnas.

Marškinius iš elnio kailio
Leinė nusviedė į pusnį
Ir, apnuoginęs krūtinę,
Narsiai puolė Čiud Čiuervą.
Kaip auksiniai žaibo blyksniai
Krito smūgiai, žaižaravo...
Kibirkštys lyg šviesios žvaigždės
Biro nuo šarvų Čiuervo.

Ir staiga, prakirtę šalną,
Peilio ašmenys išlūžo...
Tad, visas jėgas sukaupęs,
Gelžgaliu jis dūrė rucą.
Gelžgalis, šarvuos užstrigęs,
Lūžo, aidžiai sužvangėjęs...
Rucų vadas sukvalojo,
Žengdamas artyn prie Leinės.
Į nepridengtą krūtinę
Taikė jo ilgasis durklas:
 Ruoškis mirčiai, sami Leine!
Į pašvaistę atsigręžki,
Nes tuojau aš tavo vėlę
Pas tėvų vėles nusiūsiu...—
Leinė apžvelgė padangę —
Kruviną padangės žaismą.
Lyg gudrumo pasisėmė
Iš vėlių — nakties klajūnių —
Ir, žemyn palenkęs galvą,
Trenkė ja į rucą pilvą...
Trenkė taip, kad Čiud Čiuervas
Tartum griau medis sudribo.
Durklas jo, aukštai išlėkęs,
Krito ir pusny prasmego...
„Samiai grumias su galiūnais
Ir ginklais vienodais kaujas...
Samiai tik prieš galingesnę
Kelia savo keršto ranką...“ —
Leinė, šitaip pagalvojęs,
Gelžgalį į šalį sviedė.
Griebė rankomis Čiuervą
Už ilgų šarvuotų kojų.
Priešo galva tarsi kuoka
Tvojo tris kartus į žemę,
O paskui Čiuervą rucą
Trenkė vyras samanynan...
Samanose atsigavęs,
Rucas nušliaužė per tundrą —
Į tenai, kur slaptą būrį

Buvo girioje palikęs...

O kuetèn prie Lūjavro
Lengvos nartos atbrazdėjo.
Per baltuolę sniego skarą
Traukė jas eiklieji elniai:
Elniai vežė į gimtinę
Brolį Nelą ir jo žmoną.

Bet... vos spėjo Aneichaka
Marčiai kailinius nuvilkti,
Vos suspėjo Nelo lūpos
Tėvo skruostą pabučiuoti,
Vos suspėjo brolis Leinė
Nelui dešinę paspausti,—
Atnešė šiaurinis gandą,
Kad Čiuervas atsibasto,
Kad jis veda rucų gaują,
Keršto durklus išgalandęs...
Leinė Nelui narsiai tarė:

Kovai, broli, pasiruoškim!
Kai atšliauš šarvuotas tuntas,
Pecką¹ greitai užsivilki.
Bet užsek tik vieną sagą —
Pačią viršutinę sagą.
Ir į pirštines, broluži,
Savo rankų nesukiški...

Rucų pulkas lyg miglynas
Slinko prie pilkų kuečių...
Leinė užmetė sau pecką
Ant pečių — tvirtų, galingų —
Ir, susegęs vieną sagą,
Čiupo rankon ilgą baslį.
Išsigandęs brolis Nelas
Susegė sagas lig žemės
Ir į pirštines šiltąsias
Kuo giliau rankas sukišo...
Slystantį iš rankų baslį

¹Peckas — ilgas kailinis drabužis plaukais
į išorę.

Bėgdamas žeme jis vilko...
Puolė broliai rucų pulką,
Lyg galiūnai kovės samiai...
Ir, kai saulė leidos guolin,
Kai ji geso už Lūjavro,
Kraujas dažė tundros kerpės,
Kaip saulėlydis jas dažo...

Ir atskyrė rucai brolius,
Į jų tarpą įsibrovę...
Griebė jie už pecko Leinę,
Šimtas juodanagių griebė.

Leinė smarkiai pasimuistė
Ir iš pecko išsinėrė,
O basliū — lyg dešimt puodų —
Dešimtį galvų sudaužė...
O ir Nelas — Leinės brolis
Daužė galvas šalmuotąsias.
Bet apstojo vyrą rucai,
Už kailinio pecko griebė...
Sagos, užsegtos lig žemės,
Jam neleido išsinerti...
Pirštinės, kailinės, slidžios,
Tučtuojau paleido baslį...
Ir įsmigo šimtas durklų,
Perverdami Nelo širdį.
Krito vyras prie kuetės
Tartum ažuolas palaužtas...

Leinės kuoka aštriabriaunė
Švaistės, dunksėjo aplinkui:
Krito rucai, kaip miglynas
Krinta, saulei patekėjus...
Kerštas už samius ir Nelą
Krito ant galvų žudikų...
Ir beliko vienas priešas —
Čiud Čiuervas Šimtaragis.

Čiud Čiuervas beržo kelmą —
Juodą kerplėšą — iškėlė

Ir jau taikėsi ją sviesti
Tiesiai į narsuolio galvą...

Leinė nuo peties nuplėšė
Lanką — stangrąjį, eglinį,
Strėlę su snapu gagaros
Įtempė jo plieno rankos.
Sukaukė strėlė eiklioji,
Skrosdama rytinę miglą,
Ir į širdį Čiud Čiuervo
Smigo ji kaip samių kerštas...
Po narsuolio Leinės kojom
Krito rucas Čiud Čiuervas.

Leinė — karžygys garbingas —
Tartum aras apsižvalgė,
Ir Čiuervą — rucų vadą —
Jis primynė lyg gyvatę.
Prakeiksmas rūstus kaip tundra,
Samių žemėj suaidėjo:

Tebūnie prakeiktos kojos,
Mindžiusios miškus ir tundrą!
Tebūnie prakeiktos rankos,
Durklais badę samių širdis!
Tebūnie prakeiktos galvos,
Kuriose klasta slypėjo!
Tebūnie prakeiktos širdys,
Gyslomis nuodus nešioję!
Tebūnie prakeiktas priešas
Už nekaltą samių kraują! —

Rūstūs Leinės žodžiai lėkė
Per miškus, pelkynus, tundras...
Nešė juos sparnuoti vėjai
Tartum pergalės skelbimą.
O dangun pakilus saulė
Auksino narsuolio veidą.
Pilkus debesis nušlavus,
Ranką didvyriui ji tiesė...

NALETAS

Ant Lūjavro lēkšto kranto
Leinē kūvasoj¹ gyveno
Ir, aplink samius subūreš,
Švietē jiems lyg ryto saulē.
Bet... ar gali žvitrios akys
Džiaugtīs vien baltom žuvēdrom?
Bet ar gali klusios ausys
Vien bangų dainos klausytīs?
Ar nesilpsta greitos kojos,
Jeigu jos nevaiko elnių?
Argi raumenys nedžiūsta,
Jei ranka vien ugnī kursto?
O ar gali jaunas samis
Kūvasoj ilgai lindēti?
Kviečia jī bekraštē tundra
Lyg sraujymē žvitrią žuvī...
Kviečia jī takai senolių
Ir dvilypēs elnių pēdos.

Leinē — samių žemēs vaikas —
Protēvių takais išējo...
Protēvių takai jī vedē
Per miškus į žilą tundra,
Per upes, per liūnus, pelkes
Vedē jī takai senolių...
Protēvių takai vingiuoti
Kerpėmis užželę, rangēs...
Kerpėtais takais žingsniavo
Susimąstēs samis Leinē.
Ir galvojo, svarstē, mąstē
Apie tuščių elnių taką...

¹ K ū v a s a — kilnojama samių palapinė,
pastatyta iš karčių ir dengta vasarą audiniu,
o žiemą — kailiais.

Ir priėjo jis kuetę,
Sutrūnijusią, vargingą:
Stogas jos įdubęs, kiauras,
Ir žolė ant stogo želė...
O senojoje kuetėj
Laužą kurstė senutėlė.
Jos plaukai lyg baltos kerpės
Kuokštais ant galvos stirksojo,
Rankos — sausos beržo šakos —
Vos pajudintos braškėjo.
Ir sudžiūvusi ji buvo
Lyg per sausrą beržo pintis.
Akys dubę ir prasmegę —
Kaip prarajose šaltiniai.

Meiliai ji nusišypsojo,
Leinę prieš save išvydus.
Sveikas, mielas tundros vaike...—
Sengalvėlė prašvepleno.
Priklaupė ant kelio Leinė
Ir nusiėmė kepurę.
Sveikinu tave, senele!
Kas esi, o baltaplauke?!

Ir senelė — tundros močia —
Nusikosėjo daug kartų
Ir pasakė:
Aš, berneli,
Prosenelių prosenelė,
O tu mano provaikaitis!

Dešimt kartų nusilenkęs,
Leinė dovanos ieškojo,
Ir džiovinotos duonos kriaugžlį
Padavė senelei vyras.

Ačiū, ačiū, mielas vaike...—
Ištare raukšlėtos lūpos,—
Tūkstantis prabėgo metų,
Kai aš valgiau rupių duoną...

*Dantimis, jaunais, aštriaisiais,
Man plutelę sukramtyki.*

*Leinē, prieš senelę sēdēs,
Vaišino jā juoda duona:
Kramtē vyras duonos kriaugžlī,
O senelē tūkstantmetē,
Merkdama akis blausiāšias,
Leinēs vaišēmis skonējos.*

*Žvelgē Leinē ī senelē,
Ir gēla sugēlē širdī —
Taip sugēlē, kad per skruostus
Ašaros pabiro vyrui.
Beržo tošies āsotēlin
Senē āšaras surinko —
Tartum samīų žemēs skausmā,
Lyg perlus īš Kolos upīų.
Ir, kad niekados per amžius
Žemēn šion gēla negrižtu,
Prosenelē tūkstantmetē
Leinēs āšaras īšgērē.
Atsidususi, pavargus
Ant akmens sena užsnūdo...*

*Kol miegojo sengalvēlē,
Leinē sau dūmas dūmojo:
„Kai prabus miela močiutē,
Aš paimsiu jā ant rankų —
Trapiā, lengvā lyg plunksnelē
Savo kūvason parnēšiu.
Liūdna tundroj tūkstantmetei,
Vargas vienišai senolei...”*

*Vos taip Leinē pagalvojo,
Tundros močia atsibudo.
Neisiu su tavim, narsuoli!
Neisiu īš gimos kuetēs!
Čia, ant kerpių atsisēdus,*

Aš mačiau, kaip dygo medžiai.
Aš regėjau, kaip iš daigo
Jie ligi dangaus išaugo...
Čia kiekvienas akmenėlis
Mano kojomis užmintas,
Kiekviena baltoji kerpė
Čia sakmes švelniausias seka...
O ir pats žinai, berneli,
Kad paukštelis girion skrenda,
Kad žvėrelis savo urvą
Randa, iš toli parbėgęs...
Lašiša atplaukia upėn,
Kurioje kadaise gimė.
O ir elnias visad grįžta
Ten, iš kur išbėgo rytą...

Leinė — samių žemės vaikas —
Pritarė širdy senolei,
Bet kai priminė ji elnius,
Klausė gudragalvis vyras:
Tark, žiniūne žilagalve,
Kur pradingo tundros elniai?
Samiai, elnių pasiilgę,
Blaškos lyg ant smėlio žuvys...

Raukšlės išvagojo kaktą —
Senės kaktą tūkstantmetę.
Ruciai elnius išgalavo,
Baltą naletą pražudė...
Juk esi girdėjęs, vyre,
Apie naletą — stebuklą:
Kas turėdavo jį rankoj,
Paskui tąjį elniai sekė.
Mano akys, žvitrios akys
Matė naletą žuvimą:
Jį sulaužė tarsi šaką
Rucų rankos kreivapirštės...

Leinei šitoks priminimas
Mintį ižiebė kaip žaibą:

Ar negalima, senole,
Naletą vėl padaryti?
Juk žinai: be elnio samis
Žus lyg be sparnų erelis...

Štai ko tu panorai, Leine! —
Šyptelėjo tūkstantmetė.—
Paslaptį geidi ištraukti
Tartum iš gelmės lašišką...
Greitai aš sena nuvysiu
Ir pašvaistėje klajosiu,
Tad džiaugiuos sutikus samį,
Vertą naletą turėti...—
Ir senolė baltaplaukė
Burna bedante švepleno:
Mokė provaikaitį Leinę
Naletą pasidaryti.
Samių paslaptį didingą
Perdavė vaikaičiui senė.

Jam linksmi nusišypsojus,
Taip bylojo tundros močia:
Mielas provaikaitį Leine!
Mano blausios akys regi,
Kad tu myli elnių taką,
Protėvių, tėvų išmintą.
Eik, keliauk, sušauki elnius
Ir išveski juos į tundrą.
Ir tegul į tavo taką
Elnių milijonai bėga! —

Čia senelė baltagalvė
Suvirpėjo, sudrebėjo
Lyg pilkoji drebulėlė
Prie Lūjavro pilkabangio...
Tundrą akimis apžvelgus,
Ji į pelenus pavirto...
O pietys — švelnūs vėjas —
Sėjo pelenus aplinkui.

Paskui pelenus senolės
Samis Leinė iškeliavo...

Seną šimtametį seidą
Jis tarpukalnėj surado:
Panašus į pilką elnią
Čia akmuo lomoj gulėjo —
Elnias, akmeniu pavirtęs,
Palei ežerą ilsėjos.
Tūkstančiai ragų šakotų
Seido pašalėj riogsojo.

Galvą nulenkė prieš seidą
Tundros provaikaitis Leinė.
Iš krūvos išrinko ragą
Jauno vienmečio elniuko.
Ragą jis peiliu nupjovė
Ligi paragės gumbuotos,
O trys atšakos bylojo,
Kad čia naletas — stebuklas!

Tris kartus aplinkui galvą
Naletą apsuko Leinė.

Lyg išdygę iš po žemės,
Elniai rinkosi prie samio.
Bėgo jie nuo jūros kranto,
Per pelkynus atklampojo,
Iš kalnų šuoliavo slėnin
Ir pulkais apstojo Leinę.

Naletą aukštyn iškėlęs,
Į Lūjavrą žengė Leinė —
Į gimtinę, kur nuo amžių
Protėviai, tėvai gyveno.
O pulkai šiaurinių elnių
Naletą ir Leinę sekė...

Iš kuečių bėgo žmonės,
Tiesdami rankas į Leinę.

O jisai eikliuosius elnius
Savo broliams išdalijo
Ir, apstotas būrio samių,
Ištarė žodžius lemtingus:

Taip, kaip naletas sušaukia
Elnių kaimenes didžiausias,
Taip tesuburia gimtinė
Mus, samius, į vieną būrį!
O širdis, širdis klajūnė
Protėvių takais lai veda!
Teveda ji ten, kur saulė
Elnių raguose liepsnoja!

The background of the book cover is a detailed illustration of an underwater scene. In the center, a white rectangular area contains the title and author's name. Above this area, a castle with several tall, pointed spires is visible, appearing to be underwater. Several small, blue fish are scattered throughout the scene, swimming in various directions. The overall color palette is dominated by shades of green and blue, creating a deep-sea atmosphere.

EGLĒS SŪNŪS

JŪRŪ MARIŪ PASAKA

AUDROJE

*Jūroje audra, audra, audra...
Griauna žilą keterą
Baltakartė ketera.
Dūžta, virsta
Žalzgani kalnai,
Plaikstosi Vakario
Drykstantys skvernai.*

*Teškia vėtra į pakrantę
Baltą putų kaugę:
— Šekit, pušys! Šekit! —
Šniokšdama sustaugia.*

*Joja juodas viesulas
Ant šėlstančių žirgų...*

— — —

*Žydraplaukis jaunikaitis
Siaučia tarp bangų:
Į keteras užlūžtančias
Jis nyra, verčias kūlversčiais,
Pečius įrėmęs,
Bangą suturi
Ar šuoliu peršoka
Putotą sūkurį.
— Eikšen! — prišaukia Bangpūtį,
Jam liepia kaukti, siautėti:
— Te vėtra draskosi pakvaišusi!
Tegul dangus su jūra maišosi!
Tegul į bangą — į devintą —
Užlūžęs žaibo durklas krinta!..*

*Vėjo šuorai šniokština bangas —
Tai aukštyn iškels,
Tai į bedugnę mes.*

Burstiebius sulaužę kaip šakas,
Lyg žaislus
Laives gramzdina į gelmes.

Regi marių jaunikaitis
Vyrus išdidžius —
Baltijos žuvėjus,
Jų plačius pečius,
Delnus tartum irklus
Tarp juodų bangu,
Veidus, išvagotus
Raukšlių kaip vagų...
Vyrus bloškia ir praryja
Urzgianti banga.

— — —

Klyksmas viršum jūros
Praskrenda staiga.

Grumiasi kažkas su tūžtančia audra
Ir jau nyra, į bedugnę nyra...

Tuoju užgrius putota ketera.
Ne, ne žvejji! Ne, ne vyrą...
Regi jaunikaitis
Išdraikytą kasą,
O ant kaklo —
Gintarų geltoną pynę.
Mato jis ne vyrą,
O merginą basą —
Ir panašią,
O ir nepanašią į undinę.

— Rimk nurimk, išėlus vėtra! —
Šaukia vyras
Pro kaukimą žvangu
Ir žuvėjo liauną dukrą
Kelia virš bangu ant rankų.

— — —

Vėjas tylą ir nutyla.
Miglos gaubia vėsią tylą.
Lygus lygus jūros mėlis.

Plaukia marių bernužėlis.
Plaukia...
Švelniai švelniai kelia
Jis mergelę:
Plukdo ją į kopų krantą,
Putų putom apkedentą.

Kopos.
Žiburys patamsy.
Šunys toluoj suamsi.
Balsas šaukia:
— Ei, Gintare!..
— Bėgsiu aš! —
Mergelė taria:
— Tik... sakyki
Man, bernuži,
Kas tu toks?
Vardu kuo būsi?

— Žilvinėlis aš!
Dievaitis!
Jūros mėlių
Jaunikaitis...

Mergina suvirpa baikščiai:
— Netiesa! Pikti dievaičiai...
Tu išgelbėjai mane —
Ne dievaitis tu — ne, ne!
Bėgu...
Užsilauks mama! — — —

Lieka rankų šiluma,
Lieka žodis pašnibždėtas,
Jūros pilyje girdėtas...
Tartum kūdikystės aidas,

*Ten, prie lopšio, mingant skraidęs...
Tartum kas prie jo palinko,
Pasūpavo lingu lingol..
Ir dainavo supdama...*

— Ak! Mama! Mama! Mama!

MAMOS PASLAPTIS

— Laukia mama...—
Tarė man mergužėlė —
Kopų paukštė — kregždėlė skraidi.

Tartum kibirkštį
Žodis įskėlė
Ir įsmigo, įstrigo širdy.

„Kas gi mano mama?
Gal jinai karalienė?
O gal deivė — liauna ir daili?
Kam paliko jinai mane vieną
Sudaužytoje marių pily?“

— Kur mama? —
Aš paklausiau undinę,
Kai ji žaidė, pursluos siausdama.

Žaliaplaukė
Akis panarino:
— Jūra!.. Jūra
Tavoji mama!
Ar ne jūra
Sūpavo tau lopšį —
Žalią kriauklę
Miglotam dugne?!
...Jeigu paslaptį jaunas iškvosi,
Ar tau laimę ji neš?
Nežinia...
Argi tau negana,
Žilvinėli,
Kad esi jūrų marių sūnus?
Kaip galiūnas
Blaškai žydrą mėlį,
Juodai audrai nulauži sparnus...

— Nėgana! —

Sušukau, suvirpėjau:

— Jūra — mano namai, ne mama...

Dieve Bangpūti!

Vėjau pūtėjau,

Tu atverk gilią paslaptį man!

— — — — —

Šniokštavo vėjas atlapūnas:

— Šiurpi tavų tėvų lemtis:

Ne jūroje,

O ž e m ė j t ūno

Ir tėvo, ir mamos slaptis:

Ten Žilviną —

Tėvulį tavo —

Pakirto dalgiais

Močios broliai...

Ten kruvina puta

Rausvavo,

Kai Eglė skubinos namolei...

Negrįžo ji.

Likai tu jūroj —

Mažų mažiausias,

Dar lopšy.

Bylojo Žilvinas:

— Bent jo neleisiu!

Nuo žemės saugosiu

Aš jį!..

Išaugai jūroj tu —

Dievaitis!

Dievaitis ir žmogus kartu.

— — — — —

— Į žemę

Aš panūdau eiti!

Plukdyk mane

Lig tų krantų!..

Išbrisiu pamario smėlynus,
Kur tėvo laukė nedalia,
Ieškosiu tos,
Kurią vadina
Gražiausiuoju vardu — Egle!

Tenai surasiu
Eglės brolius.
Juos kerštas
Lyg banga užgrius!
O tu su vėjais atšiauruoliais
Gramzdink laives, skandink žvejus!..

— Nurimki! —
Bangpūtis paniuro:
— Neženk ant krašto prarajos!
Žmonėms atkeršyki
Tu jūroj!
O motina?..
Kam dievui jos?!

— Be jos...
Be jos širdis kankinas
Lyg paukštė, žemės kviečiama.
Surasiu ją
Krantė, smėlynuos...
Ten Eglė! Ten miela mama!

BANGPŪČIO KILPOS

— Ko į žemę, ko į žemę...
Į dievų dievaičių mirtį?!
Brolius, seseris ir mamą
Šimtakart liepiau užmiršti.
Ne ir ne!.. Per naktį žvainą
Ir mirgėjime dienų.

Kas, o kas viešnagėn eina
Be lauktuvių, dovanų?!

Leisiu...

Raski jūrų plotuos
Eglės perlų karolius,
Žilvino jai dovanotus,
Lyg žalia gėlmė žalius:
Juos pamiršo ji,
Kai žemėn
Bėgo, skrido tekina.
Rask tuos karolius:
Jie mamai
Bus brangiausia dovana.

Sesei dovaną surasti
Bus sunku!
Klausyk manęs:
Rankšluostį jai — Tulpiaraštį —
Eglės kraitinį nunešk!
O išplaukt į smėlio krantą,
Ten — į žemę šaltąją —
Bus tau leista,
Bus tau lemta
Kriauklėj — jūros valtyje.

Ogi kriauklę — tą perluotę —
Jūra duos tau ne dykai:
Kai nutrūks ilgai sūpuotos
Gijos — jūržolių šilkai.

Nusūpuosi,
Nulinguosi,
Tai išplauksi lyg laive
Ten — į žemę...
Kaip benamį
Kriauklė nuplukdys tave. — — —

Tartumei paspendęs kilpas
Ant takelio link mamos,
Bangpūtis, piktai sušvilpęs,
Jį paliko sutemoj.

GELMĖJE ŽALIA ŠVIESELĖ

— Kur tuos karolius surasti?
Rankšluosti...
Tą Tulpiaraštį?

Lyg valtelę — lopšį vaiko —
Kriauklę tvirtos gijos laiko...
Kaipgi nusūpuosi jas —
Tas gijas?!

— — —
Juodgylėj švieselė tvaska:
Tirpdo gintarą lyg vašką
Jūrmarių žiniūnė — auklė.

Ji kadais sūpavo kriauklę!
Ji dainavo per naktis...
Žino ji visas slaptis. — — —

Tiesėsi gelmėn šešėlis.
Ir nunėrė Žilvinėlis
Į juodos gylės paklonę
Pas senelę — pas žiniuonę.

Žilagalvė geraširdė
Gintarą lyg vašką tirpdė,
Dūmai sklaidėsi juodi.
— Ko gi iš manęs geidi?

— Pasakyk, senel, kur rasti
Karolius ir Tulpiaraštį?
Tark, žiniuone, gudrų žodį,

*Kaip gijas tas nusupuoti?
Jam senolė:*

*— Oi bernyti,
Nenorėčiau pasakyti,
Bet... žynių vieną dalia —
Nežinoti nevalia.
Tu gi — mano išsūpuotas
Per naktis, gūdžias ir juodas.
Tavo kelią aš matau.
Paslaptis atskleisiu tau:*

*Rankšluostį undinės turi.
Susišauk jų žalią būrį,
Įsakyki joms atnešti
Rankšluostį tą — Tulpiaraštį.
Rankšluosčių jos daug sunėš.
Paslaptį išduodu aš:
Išsirink ilgiausią — tą,
Kur tulpelė įausta.*

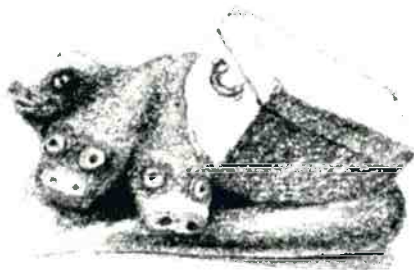
— O karoliai... Kur karoliai?

*— Slibinas juos saugo uoliai:
Juodgylės juodam dugne
Eglės kraitinė skrynja.
Slibinas ant jos trigalvis —
Plienašarvis!*

*Še tau gintarinį kardą!
Kirski šimtas vieną kartą!
Kirsk! Tegul žibainys skris!
Kol nuręsi galvas tris.*

*Imk iš skrynios karolius —
Perlų vėrinius dailius,
Nerk per vandenį žaliuosius,*

*Kur āšai gijas sūpuosiu —
Nusūpuosiu giju pynę,
Užkerētą, užburtinę —
Bangpūtis tada išleis
Plaukt tavo dalios keliais...*

NUTRŪKUSIOS GIJOS

*Joja, skrenda viesulas
Ant šėlstančių žirgų...
Žydraplaukis jaunikaitis
Blaškos tarp bangų:
Į keteras užlūžtančias
Jis neria, verčias kūlversčiais,
Pečius įrėmęs,
Bangą suturi
Ir šuoliu peršoka
Putotą sukuri...*

*Staiga nurimsta marių vandenai.
Nuaidi balsas:
— Jūrmergės, atplaukite čionai!
Atneškit rankšluostį man
Tulpiaraštį!*

*Per jūrų tolių, per bekraštį
Liūliuoja, atšnara balta puta,
Vilnis iš lino rankšluosčių austa.*

*Undinės nardo, krykštauja aplink:
— Štai rankšluosčiai!
Kuris tau tinka — išsirink!*

*Joms Žilvinėlis:
— Duokite man tą,
Kur lino gijomis tulpelė įausta!*

*Ir priplaukė undinė —
Jūrmergė žalia:
— Še! Imk!
Telaimina tave dalia!*

Ir vėl audrota jūra verda.

*Iškėlęs gintarinį kardą,
Nunyra Juodgylėn vaikas,
Kur snaudžia slibinas ant skrynios.
Prabunda iš miegų trigalvis
Plienašarvis:
— Ko atplaukei čionai iš jūros tolių?*

— Karolių! Žilvino karolių! —

*Pakėlė jaunikaitis kardą
Ir kirto šimtas vieną kartą:
Žibainių skrido sūkurys
Ir kardo ašmenys iššarpo,
Nukirto tartum kalades
Jis galvas tris —
To slibino, to skrynios sargo.
Atvėrė vyras skrynią juodą,
Eglutėmis, tulpelėmis raštuotą:
Dugne žėravo, tvieskė dailiai
Žalių žaliausi jūros perlai.*

*Juos, lyg žvaigždes aukštyn iškėlęs,
Per gelmę plaukia Žilvinėlis —
Tarytum neša jį sparnai
Į žydrą tolį, į tenai,
Kur gintarais berta paklonė,
Kur kriauklę sūpuoja žiniuonė:*

*Vai lingu ringu, ritarai!
Išnykit, burtai ir kerai!
Nutrūk, gija! Antra, trečia!
Ir ketvirta nutrūk slapčia!.. —*

*Ir sūptelėjo
Žalią lopšį auklė.*

*Nutrūko gijos.
Susiūbavo kriauklė
Ir tartum valtis kėlėsi iš gylio.*

Žalia ranka pamojusi,
Žiniuonė taip prabilo:
— Laimingas plauki, Žilvinėli, ja
Tenai,
Kur Eglę išvedė svaja...

Į ŽEMĘ

*Šnara, tykšta pakrantèn puta
Mènesiènos vaiskioj pilnaty.*

*Plaukia kriauklè
Lyg valtis balta —
Perlų perlais kraštai nužerti.*

*Pučia Bangpūtis be atvangos,
Ir audrošaukliai sukas ratu.
Neša kriauklę banga po bangos
Prie krantų,
Prie smèlètų krantų.*

*Vis į žemę artyn
Tįsta, driekiasi laivès šešèlis:
Nežinion, paslaptin
Skuba marių sūnus Žilvinèlis.*

*Atliūliavus vilnis
Į pakrantę sudūžta, sugūra.*

*Tyliai klausosi jis,
Ką byloja, ką ūžauja jūra:
— Ar ant mano vilnių
Nežybsèjo tau
Žvaigždès ir saulès?!
Ką tenai — tarp žmonių —
Rasi tu... be klastos ir apgaulès?!*

— — — — —
*Nakties juodžiausia juoduma.
Pakalnèje migla širma,
Ir Bangpūtis sušvilpęs,
Žemès laumę šaukia:
— Ū ū! Sesule baltaplauke!..*

Žemės laume laumėčia
Su skara migline,
Kolei saulė nešviečia,
Atskubėk pas mane! — — —

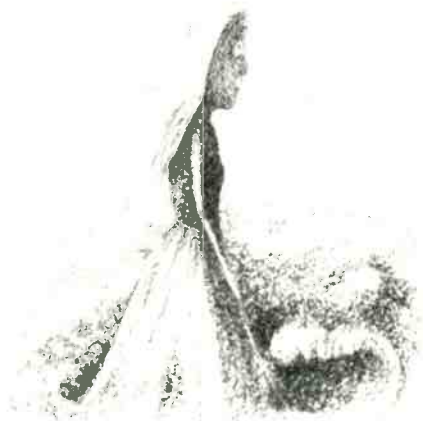
Iš šėmo rūko lyg puta —
Eyg nuotaka baltų balta
Išplaukia laumė Migluonėlė:
— Ko, seni, stūgauji nakčia,
Nelauktas, nekviestas į čia?!
Audringi gūšiai
Man miglas suvėlė...

Jai Bangpūtis,
Pravėręs burną plačiau:
— Nerūstauki...
Priimki, laume, svečių.
Globok mažėlį Eglės sūnų,
Nepaklaidink tarp žemės liūnų...
Įaudrinki jo širdį karštą —
Tėsėja Eglės broliams kerštą.
Padėk jam rasti motiną —
Te ilgesį pasotina...
Tada atvesk į kopų vingį
Ir vėlei jūrai jį gražinki!

— — —
Lyg iš drobelių išsivystė
Mergelė marių pakrašty:
— Čia, vėjau, mano karalystė!
Ką veikti, spręsiu aš pati!

Gerai žinau, kaip reikia žemei
Karštos širdies, pečių tvirtų!
O ką jaunam dalia jo lemia,
Ispėsiu, dieve, aš — ne tu!
Pro marių ūžesį girdėjau
Jo širdį, skausmo plėšomą...
Šiurpuok į jūrą, dieve vėjau!
Aš tau ne sesė — priešgina!

— *Neprieštarauki, baltaplauke! —*
Audrojo dievas kaukiantis.
Miglas draikydamas palaukēj,
Ļ jūrā grīžo Bangpūtis.

LAUMĖ PALYDI

*Jūroje audra.
Banga per juodą bangą kopia.*

*Veda laumė Žilvinėlį
Pamariu pro kopą.
O ant kopos,
Juodoje naktį,
Švysčioja ir plaikstos žiburiai,
Į aukštį iškelti:
Moterys, merginos
Kelia žibintus,
Rodo laivėms kelią
Į krantus.*

*Graudžiai vario varpas gaudžia
Din don don!..
Skrenda juodasparnis aidas
Tamsumon —
Tartum kviestų,
Tartum šauktų
Iš audrotos tolumos:
Grįžkit, vyrai!
Grįžkit, broliai!
Bernužėliai!..
Grįžkite namo!*

— — —

*Jūroje audra, audra, audra...
Jūroje ramios vietelės nebėra.
Tik toli —
Ne sidabrinis taškas:
Laivės žiburėlis
Spinksi, mirguliuoja, blaškos —
Tai nugrimzta,
Tai, aukštyn pašokęs, dega,*

Tai, švytėdamas tamsoj,
Nubrėžia blyškia vagą...

— Rimk nurimki,
Vėtra juodaplauke! —
Perrėkdamas vėją,
Žilvinėlis šaukia.

Nukaria sparnus
Pašiuorpę jūros vėjai,
Ir užsnūsta slibinai —
Bangų arėjai.
Rimsta bangos,
Tilsta vėtrų šėlsmas neramus.
Grįžta grįžta baltos laivės
Į namus.

— — —

— Laume, vesk!
Kur brolių dvylika,
Nuvesk tenai!
Kur jie slypi,
Kur jie tūno,
Tu žinai...
Vesk greičiau! —
Jis prašo laumę Migluonėlę.

Kužda laumė jaunikaičiui
Naktį vėlią:
— Tavo motiną ir brolius
Aš, bernel, žinau.
Niekas nieko veltui
Žemėje neduos, sūnau.

Vieną vienutėlį
Paskiriu tau kelią:
Kaip žmogus
Ž m o g a u s pažinkį dalią.

Ir tava motušė
Ėjo tuo keliu,
Nepabūgus vėjo
Ir kančios dyglių...

Tū pažinki v a r g a,
S k a u s m a, žvejo darbą,
Ir tegul išvargę
Rankos skeldi, žvarba.

O ir žemės m e i l ė
Tepajus širdis.
Gal tau juodą kerštą
Meilė išsklaidys.

— — — — —

Kopų smilga — bedalė
Susigūžus pakriaušėj.
Nendrių stogu trobelė,
Vėjai čiukurą šiausia.
Vėjai gairina smėlį
Palei Kopgalio vingį...

— Eikš! Eime, Žilvinėli,
Pas žuvėją Audringį... — — —

Iš lūšnelės išniręs
Ant lazdos senis kreti.

— Žiū! Tau atvedžiau vyrą —
Jauną ir plačiapetį!

— Ačiū, laume Miglele,
Ačiū už padėjėją:
Kaulus seniui jau gelia,
Laivė, burė skylėja...—
Senis girgžda kaip gruodas,
Tiesia kaulėtą ranką:
— Sveikas, laumės liūliuotas!
Mano jėgos jau senka,
Tuoju išseisiu namolei,

Tuoj Praamžis pakvies.
O gal ten, kur ir broliai,
Nesužvieję žuvies...

Kužda laumė Audringiui
Slaptingiausiu balsu:
— Brolių jam nepriminki:
Bus baisu, ak baisu...

— Ogi tu, neramusis,—
Žilvinėliui ji taria:
— Šauk mane, kai pajusi
Vargą, skausmą, nedalią...
Bet manęs tik tada
Šaukis tartum sesers,
Kai įskaus neganda,
Kai širdis neištvers...

Tark:

Ei laume laumėčia
Su skara migline,
Kolei saulė nešviečia,
Atkeliauk pas mane! — — —

Tirps miglynai išblyškę,
Ir atplauksiu ašai.
Sužinosi tu viską,
Ko geidi, ko prašai...

Rytuose rausta žaros,
Tuoju žuvėdros rykuos...
Liki sveikas! — ištarus
Laumė dingo rūkuos.

GLAUSKIS PRIE JO

Ėjo išėjo į kopų kaimą
Du rūstūs žvejytėliai...

Ėjo, kur tinklai džiūsta atšlaimuos,
Kur žemą slenkstį užžeria smėliai.

Vai tai išvydo pirmąjį kartą
Vaikinas šėtrą pilką —
Nendrėmis dengtą,
Tinklais aptvertą,
Inkaru paremtą pirkia...

Šnypštė žalčiai palei inkarą seną,
Žvejui po kojų rangės.

Senis:

— Nuo amžių pirkioj gyvena
Žemės šarangės varangės...
O jūros žaltį!..—
Staiga senasis
Nukreipė šneką į šalį.

Raukšlės jo kaktą rašė išrašė,
Tarė:

— Eime, berneli!— — —
Nuvedė senis įnamį savo
Kopomis į kapinyną.
Laivių stiebais
Prie kapų čia kryžiausos,
Galvas žemyn nusvarinę...

Graudžiają raudą išgirdo juodu,
Moters dejonę skaudžią:
— — — Oi dukružėlė nepina juostų!
Oi mylimiausia!..
Drobių neaudžia.

Ai ne nendrelė
Nuo šiaurės vėjo,—
Mano jauniausia palūžo,
Į mareles
Akeles
Pražiūrėjo...
Oi nesulaukė bernužio!

Grižki, pareiki,
Mano dukraite!
Gelsvą kasebę supinki!..— — —
Gūdūs aidai ir rypavo, ir skraidė...
Tyliai bylojo Audringis:
— Šičionai ilsis mūsų senolės —
Smėlis akis užbiręs...
Ilsis merginos —
Kopų gražuolės,
Tik nesiilsi
Nė vienas vyras.
Vyrų kapai... —
Ir, į jūrą pažvelgęs,
Senasis tiesė ranką:
— Vyrams —
Bangų tamsiai žalios pagalvės,
Vyrams... kaip varpas
Viesulas žvanga.

Ar nepabūgsi,
Vyre jaunasis,
Sutikti dalią tokią?
Ar švelniarankiui
Narsumo tiek rasis —
Grumtis su jūra,
Kai vėtros kriokia?!

— Laumė man lėmė
Vargą pajusti,
Kančią ir skausmą —
Žmogišką dalią!

Ogi paskui —
Žersiu kerštą ir rūstį!
Rasiu motušę —
Eglę Eglele!.. — — —

Senio raukšlėm nubangavo šešėlis,
Tartumei debesys širdį užklojo...

Svirpė, gurgždėjo pamario smėlis,
Mynė užpustomus pėdsakus kojose.
Vedė ir parvedė vyrą senolis
Į pilką vargo šėtrą.
Guldė į nendrėmis pakreiktą guolį,
Į žvejo guolį — šiurkštų ir kietą.

— — —
Girdi vaikinai gaudesį varpo
Ten — pamary — palei kopą.
Regi, kaip žaibas tamsumą karmo
Ten, kur gauruoti debesys kopia...
Ūkia apuokai Kopgalio kaime
Tamsy dangaus bežvaigždžio.
Krūpčioja vyras,
Jausdamas baimę,
Baimę žmogaus — ne dievaičio...

Ogi tasai,
Kur su jūra kovojo,
Prakaitą braukė delnu gruoblėtu,
Ilsis ramus
Žvejo lovoj kietojoj,
Kad atsibudęs audras nugalėtų...

— Jis tik... žmogus.
O stipresnis už jūrą
Ir už dievaičius,
Už vėtros šiurpumą...

*Lemta pažinti man
Dalią jo sūrią,
Narsą,
Kuri su dievais susigrūmė!..*

IRKLAI

— Pabusk, svety! Jaunasis vyre!
Pakilk! Miegot gana...

Žiūrėki —

Saulių saulėm žyra
Iš jūros brendanti diena.

Antai — žuvėdros tartum žirklys
Sukarpė ūkanų bures...
Na, kirsk bangas uosiniais irklais,
Kapak jų baltas kepures!— — —

Jis laivę išstumia per žvirgždą,
Ir įsirežia jo pečiai.
Neklusnūs irklai graudžiai girgžda,
Supliaukši, kirsdami tuščiai.

— Plačiau, vaikine, užsimoki!
Į bangą irklų negramzdink!— — —
O jūra šoka žalią šokį,
O bangos tūžauja aplink...
— Atsuk, atgrėžk prieš bangą kilį!
Patrauk stipriau — visa jėga!— — —
Jo veidą ir rankas užpylė
Putas ištaškiusi banga.
— Prieš keterą atsuki luotą!
Nesižvalgyki sūkurin...
Delnai pūslėti ir randuoti,
Druska kartyn, druska — sūryn...
Ir skausmas pirmąkart sumaudžia
Ir gelia tartumei angis,
Į širdį čiaužia
Skaudžiai skaudžiai
Ir užklesčia rūku akis...
O kaktą prakaitas užplūdęs
Per skruostus žliaugia pamažėl... 170

Senolis liepia:

— Trauki ūdas!

Ašai irkluosiu, Žilvinė!... — — —

Ištįsus virvė pliaukši, rangos,

Sublykčioja kabliai tušti...

O tyčiojasi, murma bangos:

— Druska sūri, druska karti...

Ir laivė neria į pakalnę,

Tuoju, regisi, gelmėn nuslys...

Nudiegia dūris švelnų delną,

Įsminga raumenin kablys.

O ūdos virvė susivijus

Pečius suraižo kruvinai.

Raudonai nuspalvotą giją

Praryja bangos — slibinai...

Vėl keteros, šalti verpetai

Ir gūšiai, pagėlos pilni...

Tai į bedugnę skaudžiai meta,

Tai supa mirgančioj vilny,

Kol laivė čiuožteli į krantą,

Ištaškiusi putas žilas.

— — —

Į skurdų guolį senis krenta,

Jaunėlis brenda per miglas:

Ei laume laumėčia

Su skara migline,

Kolei saulė nešviečia,

Atkeliauk pas mane! — — —

Atplaukia laumė per palaukę:

— Kodėl taip greit kvieti, sūnau?

— Kur Eglės broliai?! —

Vyras šaukia:

— Regi — aš skausmą pažinau!..

*Pažvelki į rankas pūslėtas,
Į prakaito sūrias srūves!..*

*Miglūnė traukiasi iš lėto:
— Tegul ir gaila man tavęs,
Bet skausmo dar mažai patyrei
Ir vargo — tik kelis lašus.
Paliki pas žuvėją, vyre —
Į jį tu dar nepanašus.
Prisilietei vos truputėlį
Prie žvejo ir žmogaus dalios.
Pajutęs visą ją,
Šauk vėlei...
Sudie!
Grįžtu aš atgalios...*

VALTIS

— Šen — statykim, jaunas vyre,
Naują laivę — šmaikščių valtį,
Nes lyg kerplėša senoji
Jau sukežus ir skylėta:
Nedrasu joje išplaukti
Į marias, į gilią jūrą...—

Taip Audringis žilagalvis
Porijo jaunajam vyrui,
Džiaugdamosis, kad jam laimė
Lėmė gerą padėjėją:
Kantrų!.. Nors delnai pūslėti,
Jis nemurma, nesiguodžia.
Tvirtą!.. Raumenys jo rankų
Lyg kalnų kalnai kilnojas.
Drasų!.. Žvelgdamos į audrą,
Akys žiežirbomis žybsi.

Tad viduržiemį speiguotą
Senis išgalando kirvį,
Nupirktą kadais Žuvėduos...
Ir, į girią nuklampojęs,
Tris pušis jisai atrinko —
Tris pušis, kurias pakirtus
Gintaras po kruopą laša.
— Vyre, kirsk atsivedėjęs!
Kaip lokys pargriauk jas žemèn!..

— — —
Skamba kirvis — plieno varpas,
Gaudžia pušys — skambios stygos,
Prakaito migla šarmota
Tirpsta ant kaktos vaikino,
Kol pušis — styga — nutrūkus,
Krinta į snieginį pūką...

Skamba kirvis — plieno varpas,
Kai šakas genėja vyras,
Kai smailiais uosiniais pleištais
Tris pušis lentom suskaldo.
Lentą ant peties užkėlęs
Parneša kaip ilgą žuvį.

Skamba kirvis — plieno skliutas —
Ilgakotis, plačiažandis,
Kietu, išgaląstu skruostu
Lygindamas baltą lentą:
Vieną pusę, antrą pusę,
Kol lenta — kaip stiklas lygi —
Nepašoka, o prilimpa,
Jėigu ant kitos ją mesi.
O ir marškiniai bernelio —
Kanapiniai, šiurkštūs, sūrūs —
Limpa prie pečių, krūtinės...

Pokši kirvis... Tartum geistų
Nukapot nuo marių ledą:
Pradžioje žiemos sužvangęs,
Grįžus vyturiui, nutyla —
Baltuoja ant marių kranto
Ne žuvėdra — žvejo valtis.

Baltuoja galva senolio,
Linkčiodama, susimąščius,
Blykčioja kakta jaunėlio,
Prakaitu sužaižaravus,
Ir jo žydrus žydrus plaukus
Taršo šiurkščiapirštis vėjas.

Dar labiau audringos mintys
Taršosi galvoj jaunojoj:
— Visąžiem kirviu švytravęs,
Tašęs, skaldęs šaltą medį,
Nuo šiurkštaus, dervuoto delno
Nuospaudų kietumą draskęs,—
Pažinau aš darbo skonį

Širdimi ir vyro rankom.
Eisiu, šauksiu baltą laumę!
Ir kirviu, ne plieno dalgiais,
Eglės broliams kerštą sėsiu,
Kaip šiaurinis pūgą sėja...
O paskui... paskui motulę
Glausiu prie jaunos krūtinės.

Ei laume laumėčia
Su skara migline,
Kolei saulė nešviečia,
Atkeliauk pas mane! ———

Išneria iš rūko laumė,
Pašaukta aidingais žodžiais,
Ir, praskleidus baltą skraistę:
— Vėl kvieti?!—
Nustebus klausia.—
— Argi pajutai, vaikine,
Darbo džiaugsmą, jo galybę?
Nekantrus esi...
Per maža
Nuospaudų užtrynė kirvis...

Šaukė vyras jai pašokęs:
— Žvelk į mano delnus, laume!
Darbo rūstį aš patyriau!
Džiaugsmo gi — anei kruopelės:
Argi vyrui džiaugsmas žiemą
Šaltyje pušis tašyti?!
Džiaugsmas būtų man, Miglūne,
Eglės brolius užkapoti!
Veski, žudikus parodyk,
Kad į juos atmuščiau kirvį!
Vesk pas Eglę, pas motulę!
Ilgesys skausmu keroja...

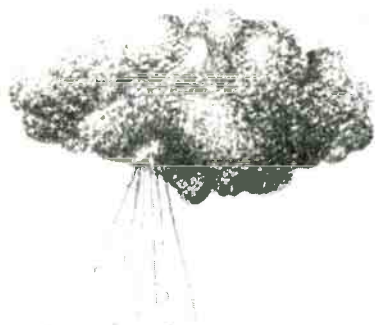
— Vesiu...— palingavo laumė,—
Vesiu, bet tiktai ne šiandien:

Žmogui meilės nepajutęs,
Tujen tartum sausas medis...
Neskubėki šaukti laumę
Trečią kartą — paskutinį...
Nes ketvirtąkart šaukimo
Neišgirsiu aš miglynuos... — — —

Laumė ištarė ir dingo,
Rūko skraistėse prasmego.
Ir paliko ji vaikiną,
Svarstantį ant smėlio kopos:
— Neskuba atskleisti laumė
Žemės paslapčių painiųjų —
Lyg į tirštą, klampų rūką
Ji mane gilyn gramzdina...
Lemta man išgert lig dugno
Žemės karčią karčią dervą,
Kad mamos motulės ranką,
Sūnų glostančią, pajusčiau,
Kad, pakėlęs sunkų kirvį,
Eglės brolius užkapočiau!

Plauk, viltie, į mano širdį,
Kaip į jūrą valtis plaukia!..

TINKLAI

O kur tu buvai,
Jaunas bernyti?
Ar ten, kur laivai
Ant marių švyti?

Ką tu, ką tu sužvejojai,
Bernužėli mano?
Nėrė lydeka ir kuoja
Iš tinklelio seno...

Ko liūdnas plaukei
Mariom lig kopų?
Ko širdį, bernel,
Sopo susopo?

Gal dūmojai, bernužėli,
Mintužėlę vinklią —
Megzti naują tinklužėlį —
Lydekėlei pinklę?.. ———

Dainuoja pamario merginos
Į talką susirinkę,
Ir svaido žiežirbas akelės
Į jauną žvejauninką.

Gražuolės pamario merginos,—
Veidai jų — obuolaičiai,
Ilgų kasų geltonos pynės,
Ir akys plieskia skaisčiai.
Margi ir žėrintys kasnykai...
Lyg bitės rankos triūsia...

O žodžiai...
Byra tartum dygiai
Į Žilvinėlio pusę:

— Vai pirštai pirštai!
Tartum irklai!
Vai rezginys — ražiena!
Kuo užmokėsi, vyre, pirkliui,
Jei pirksi tinklo sieną? — — —

— Pamokykit mane, šaipuolės! —
Jaunėlis švelniai prašė.

Prišokus nerti tinklą puolė
Gintarė linakasė.

Vos palietė rankas jos pirštai
Jo tinklo painią regztį,
Pajuto vyras —
Darbas tirpsta,
Ir lengva tinklą megzti...

Pajuto vyras —
Jauną širdį
Užbūrė ji — Gintarė.
Tarytum širdį
Kas sušildė.
Bernelis tyliai tarė:
— Nesuvirpėk, mergele, bailiai,
Kaip drebulė prieš vėją:
Užplūdo mano širdį
Meilė,
Ji laimės burtus sėja...
Ne kartą sekė
Mano akys
Paukštelę giedro būdo.
Ne kartą mojau kregždę lakia —
Atskristi nepanūdo... — — —

Raudonis nuplieskė mergele
Ir pro duris ji nėrė.

Nespėjo jis užstoti kelio —
Pradingo paukštužėlė.

— — —
Merginų dainą supo vėjai,
Kvatodami, išėlę:
Sugavo jaunasai žuvėjas
Ant marių lydekėlę...
Sugavo jaunasai, sugavo,
Kai aušo rausvas rytas.
Dar ji ne tavo, dar ne tavo —
Tinklelis sudraskytas... — — —

Padangėmis žuvėdros sklendžia
Per debesėlių dūmą.

Pajuto vyras meilės kančią
Ir saldų jos svaigumą.

— Nejaugi dingo ji, pražuvo
Kaip viesulas nuūžęs?! —
Lyg tinkluose žuvis įkliuvus
Kankinosi bernužis:
— Kur mergužėlė?
Kam nuskrido,
Juodon naktin paniro?.. — — —

Per kopas brido vyras, brido
Į Koptgalį prie girios:

Ei laume laumėčia
Su skara migline,
Kolei saulė nešviečia,
Atkeliauk pas mane! — — —

Per miglą, per miglelę baltą
Paklonėn atplaukė jinai:
— Šauki, berneli, tretį kartą...
Ar žvejo dalią pažinai?

— Ak, pažinau aš...
Meilės kančią!
Palenk mergelę į mane!

Rūkais laumėčia apsisiaučia
Ir tyliai čiuožia pakalne:
— Palenkti pamario mergelę...
Bernel, to niekas nepadės...
Kaip rasti į jos širdį kelią,
Ne laumės klausk —
Savo širdies!
Grižtu aš į miglynų šalį,
Negrišiu čia ketvirtąkart:
Vien mylinti mergelė gali
Tau žemės paslaptis atvert...
Žvejų mergelė,
Ji težino,
Kur motina — žalčių marti... — — —

Balti balti sparnai miglyno
Laumelę paslepia nakty.

Ir šypsosi jinai iš džiaugsmo
Po rūko nuometu žilu:
— Nė Bangpūtis nebeištrauks jo
Iš meilės nupintų tinklų!..

DIEVAIČIU BŪTI AR ŽMOGUM

*Vaikinas anta smėlio kopos
Tarp žemės — jūros vandenu...*

*— Ko širdį man, jaunam, susopo?
Kurlink aš žengti ketinu?
O gal, o gal...
Į jūrą grįžti,
Kur gintarinė karalystė...
Dievaičiui lenktus vandenai,
Undinės krykštų man tenai
Ir perlais vieškelį nubertų
Ligi užburto dvaro vartų...*

*O likti žmogumi — žuvėju — — —
Kovoti su audrom ir vėju,
Plaukyti paskui marių žuvį,
Kai prakaitas per kaktą srūvi,
Ir grįžti...
Į smėlėtą krantą,
Kur kopomis pušelės brenda,
Kur tavo motina — mama —
Ak, mylima! Nerandama...
Kur meilės kibirkštis skaisti
Sutvisko lyg žvaigždė nakty...*

*Man jūrų marių nebegaila —
Širdis ramybės ten neras...
Didesnė už jūrą m e i l ė
Ir galingesnė už audras...*

*Te Bangpūtis bangas galanda,
Kvatoja viesulai širmi —
Aš sugrįžau į marių krantą
Ir liksiu žemėj
Ž m o g u m i!*

— — —
O ta naktis, ta neramioji —
Lyg varpas daužosi širdis.

Antai padangė jau aušroja,
Pragydo trečiąkart gaidys...

Prie klėties vargano žuvėjo
Jis blaškos —
Širdyje audra.

Išėjo ji ir pražydėjo
Kaip rytmečio gėlė tyra.

— Meili žuvėjo dukružėle!
Kregždele pamario žvitri!
Juk aš tave ant rankų kėliau
Bangų ir vėtrų sūkury!

O atvedė mane į kopas
Motulės Eglės ilgesys.
Be jos jauna širdis įsopus...
Ir kas jos skausmą užgesys?!
Tik tu... Įžiebūs ugnį karštą
Skaisčia širdies kibirkštimi.
Ir ne dievų, o meilės lemta
Su tavimi
Likt žmogumi!

O vesk nuveski pas motušę.
Jos brolius man parodyk tu!
Lyg vėtra širdyje man ūžia —
Jiems graso kruvinu kerštu!..

Atšoko mergina, lyg būtų
Kas trenkęs akmenį tarp jų:
— Užmirški kerštą — juodą, gūdų —
Ir meilės nesutepk krauju...
Žinau aš Eglę, Žilvinėli,

*Jos sūnūs — rymo netolies...
Kam meilēs kibirkštj īskēlei,
Jei kerštas jā krauju užlies?!
Ir veltui meilēs žodžiai šviesūs...
Aš bēgu — tėvužēlis bars.
Pažink žmonių ir žemēs tiesą,
Gal keršto ugnj ji užžers...
Atlėk tada kaip jaunas aras,
Kuždėki kalbeles meilias...
Sudie, bernuži! — ir uždarė,
Užvėrė klėties dureles.*

AUDRINGIO TIESA

*Dangus virš jūros mėlsta blaiviai.
Žuvėjai kelia stiebą laivei,
Išskleidžia burę — sparną platų,
Kad jis prieš vėjus atsigręžtu.*

*Ir mąsto jaunas vyras,
Žvelgdamas į žiląjį Audringį:
Menki prieš jį
Dievūnai jūrmarių tulžingi —
Prieš jo narsumą,
Kovą žūtbūtinę!
Kokie bangų kalnai jį plakę, tvinę?!
Kiek šitos rankos —
Šiurkščios ir gyslotos —
Kapojo irklais
Jūrų marių plotus?!
Kiek kartų žydros akys
Žvelgė į pavojus,
Kad vinklių žuvį sužvejojus?!
Kiek kartų šitos lūpos
Jį — jaunėlį — guodė,
Skausme ir nedalioj
Padovanojo šiltą žodį...
Kol žvejo vargas, rūpesčiai, kančia
Savais pavirto nejučia.— — —*

*Ir apglėbė senolį jaunas vyras,
Ir pažvelgė jam į akis, į tyras —
Žiūrėjo lyg į žalią marių gylį...*

*Suprato senis:
Jį jaunėlis myli.*

*— Jei myli...—
Žilagalvis svarstė paslapčia: —
Galiu su juo pasidalint kančia...*

Mes — brolių dvylika —
Gyvenom kažkada,
Kol Kopgalin atslinko neganda:
Jauniausiąją sesulę Eglę
Išvežė žaltys...
Regėjos — niekas niekad
Jos nebematys...

Iš jūros su vaikais
Ji grįžo į namus.
— Užmuškit jūros žaltį! —
Pyktis gundė mus.
(Mylėjom sesę,
Vaikučius pamilom mes:
Neleisim grįžti jiems
Į jūrą, į gelmes...)

Ir prišaukėme Žilviną,
Jį dalgiais užkapojom.
Apteko marios
Putomis raudonom...
Ir veltui Eglė šaukė vyrą
Marių pakrašty:
Vaikai pavirto medžiais,
Močios užburti,
O mums paliko
Pagailą ir kančią...

Širdis lyg jūra
Blaškosi ir kenčia:
Vienuolika brolių
Tartum keršto grobį
Rūstuolė jūra pasigrobė...
Tad mane vieną
Dvylikos kančia
Slogina, gelia
Dieną ir nakčia... — — —

Pašoko Žilvinėlis —
Lyg rūsti banga jį sviedė.

Suprato:

— Eglės brolis jis!

Jis — mano dėdė!

Bet jam atkeršyta:

Negrįš iš jūros

Niekados namolei

Juodoj gelmėj užmigę broliai.

Pajuto Žilvinėlis:

Senis Eglės, brolių gaili... — — —

Dievaičio juodą kerštą

Užgesino meilė —

Tarytumei šilta banga,

Kuri pavasarį nuplėšia marių ledą,

Tarytumei švelni ranka,

Kuri per žiedus pievom veda...

Ir saulių saulėm vyro akys degė.

Staiga iš tolo

Lyg laki plaštakė

Tarp kopų suplazdėjo

Mėlyna skarelė:

Atskrido kaip kregždė

Į pamarį Gintarė:

— Ak, man pasakė

Debesėlis baltas,

Kad tavo širdyje

Išblėso kerštas...

Eime pas Eglę! —

Kvietė ją mergelė — mylima.

— Eime! —

Užplūdo širdį

Laimės šiluma.

TAKAS PRIE EGLĖS

*Takas smėlėtas.
Užžeria pėdas
Vėjo šniokštuojujantys gūšiai.
Pusto ir velia
Vėjas smiltele
Ir gūdžiai gūdžiai dūsi.*

*O geltonplaukės
Pustomos kaugės
Šiugžda, banguoja ir draikos...
Stiebias žolytė!
Žemės gyvybė
Kyla, nedaliai įveikus.*

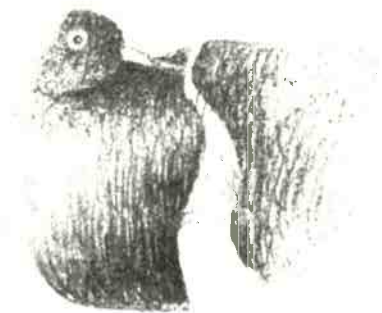
*Šneka Audringis:
— Vėjai tulžingi
Kopgaly staugė, kvatojo,
Smėliasis užtvinę,
Eglės gimtinę —
Kopų kaimelį užklojo.*

*Smėliams bežyrant
Grūmėsi vyrai,
Kovės prieš vėjus audrotus.
Bangpūčio pyktis,
Pustomos smiltys
Laidojo kaimą ir luotus...*

*Ne, nepalaidos
Smėlis palaidas
Kaimo, žuvėjų pirkelių!
Lemta mums kautis,
O nesiklaupiti
Prieš marių vėjus ant kelių!*

*Juk galingesnis
Ne tas, kas griauna
Milžino rankomis šētras,
O tas, kas žūsta
Už pilką gūžtą;
Širdy nenugalētas! — — —*

*Jaučia jaunēlis:
Tartumei smēlis
Kloja užkloja
Dievų atminimą,
Tartumei rankos —
Žmogiškos, menkos —
Betgi galingos!
Vesti jį ima...*

PO ŽALIAJA EGLE

Rymo Eglė —
Motina —
Pagairėj vėjo.
Be akelių — širdimi
Tiek metų ji žiūrėjo
Į marias,
Į Kopgalio tuščiuosius smėlius:
— Ar ateis?
Ar beieškos manęs
Sūnelis Žilvinėlis?
Jūroj paliktas...
Tiek metų — šitiek metų!
Vaiko akys motinos nemato...
Gal undinės jam nepriminė mamos,
Gal neleido iš marelių gilumos?
Gal užsizaidė,
Blaškydamas žalias bangas?
Gal, krantan išbridęs,
Žemės išsigąs?..

— — —
Ko padulko
Gelsvas kopų smėlis?
— Atskuba Audringis — brolužėlis!
Ir mergelė... Plaukuose ramunė.— — —

Linksta Eglės virpanti viršūnė,
Regi ji bernelį žydraplaukį:
— Žilvinėlis!
Jis! Jisai! Nejaugi...

Štai palaukėj
Sudrebėjo Drebulėlė...
Žilvinėlis!
Rankšluostį aukštai iškėlė —

Mano rankšluostį —
Mergautinių dienų!..
Atnešė jis dukrai dovanų.
Nusišluostė ašaras dukraitė,
Sušlamėjusi:
— Nuo šiol aš ne bekraitė!

— — —

Ir priėjo Žilvinėlis
Prie mamos,
Ir prigludo prie Eglužės mylimos:
— Neturėjau
Brangesnių aš dovanų:
Žilvino perlus
Tau gražinu...

O jinai
Lyg glostančias rankas
Išskleidė
Viršum galvos
Šakas
Ir pajuto plakant
Širdį jo neramią.

Tarė Žilvinėlis:
— Egle, mano mama!
Sugrižau namo,
Kaip tu grižai kadais.
Žemė taką man nuklojo
Ne žiedais:
Pažinau, kas vargas,
Skausmas ir kančia.
Meilė kerštą užgesino nejučia —
Sužėrėjo tavo broliui
Ir mergelei meilės žarija.
Bet širdis man nerami.
Paguosk, motuše, ją...

Lyg akmuo prislėgus nežinia karti:
Kam sesuo,
Kam broliai
Medžiais paversti?
Ir kodėl man teko šitokia dalia —
Motina — eglėlė, rymanti, žalia?!
Ir kodėl tėvulį žmonės užkapojo?
Kur tiesa?! — — —

Nutilo balsas jo
Prie Eglės kojų.

Suošė, prašneko Eglė:
— Mylimas vaikuti,
Taip jau buvo lemta,
Taip turėjo būti.
Ir nekaltink nieko nieko, Žilvinėl:
Klausk neklausęs —
Nieks nepasakys, kodėl...
Aš iš meilės Žilvinui
Ėjau tenai,
Kur mums laimės dainą
Ošė vandenai.
O kai ilgesys
Į žemę pašaukė mane,
Ak, nepajėgiau aš
Širdžiai tarti: nel..
Ir... mylėdami mane,
Sugrįžusių namolei,
Jūros žaltį — tavo tėvą —
Užkapojo rūstūs broliai.

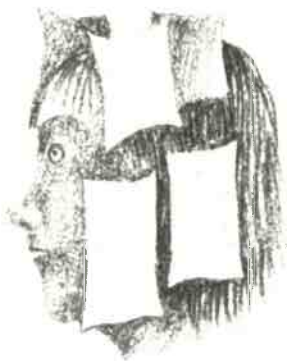
Kraujo putą rito
Tąsyk jūra žemei...
Aš tariau:
— Nebus sūnai, dukra benamiai!
Jau verčiau jie medžiais —
Nebyliais rymos,
Negu verks našlaičiais
Tėviškėj mamos...

Šitaip meilė man kuždėjo,
Šitaip tik...

Gal ir tujen, Žilvinėli,
Medeliu palik:
Man duota galia...
Sūneli, aš galiu
Tarti žodį —
Virstumei žilvitėliu...

— Ne! — pašoko Žilvinėlis:
— Liksiu, mama, aš žmogum!
Burę lig dangaus iškėlęs,
Plauksiu jūron pasigrumt! — — —

— Jeigu taip...—
Žalioji Eglė šaką tiesia:
— Eiki! Plauk!
Pažinki žemės tiesą!
O tiesa... mana širdis nutuokia:
Kiekvienam sava
Ir kiekvienam kitokia —
Ieškantis žmogus
Čia randa ją
Žygiuose, darbuos
Ir savo širdyje...

BERNELI JAUNASAI,
KA SUDŪMOJAI

*Sugužėjo, susirinko
Prie žaliosios Eglės žmonės:
Pulkas vyrų ir merginų
Eglę — motiną apstojo.*

*— Tu Eglele, tu žalioji! —
Jai merginos uždainavo:
Šlovino jos žalią Eglę,
Kad per vasarą žaliuoja,
Garbstė Eglę — nemarūnę,
Kad per žiemą rūtom želia,
Gyrė plačiašakę Eglę,
Kad audroms nenusilenkia...*

*Pynė dainą mergužėlės —
Pamario žuvėjų dukros.
Suko jos ratan Gintarę
Ir vaikiną — Eglės sūnų.
Sukosi rate anuodu,
Jaunu viesulu jie siautė.*

*Glausdamosi prie bernelio,
Jam paukšte Gintarė suokė:
— Pasakyki, ar išnyko,
Ar visai visai išblėso
Tavo kerštas Eglės broliams?
Oi, sakyk, ar įliepsnojo
Tavo meilės žarijėlė
Į didžiulę kaitrią liepsną?*

*— Taip! — atsakė Žilvinėlis,
Glausdamas ją prie krūtinės.*

O dainavo mergužėlės,
Po Egle dainužę pynė:

Berneli jaunasai,
Ką sudūmojai?
Kam žvejo mergele
Prisiviliojai?

Marelių mergelės
Perlais žėruoja,
Žuvėjų mergelės
Aslelę šluoja...

Marelių mergelės
Šilko kasnykuos,
Žuvėjų mergelės
Tinklelį mezga...

— — —
Eglė — motina — palinko
Prie sūnaus — visų jauniausio,
Prie Gintarės linakasės
Ir suošusi jiems tarė:
— Teveda per žemę judu
Didelė kaip saulė meilė,
O širdžių tiesa telydi
Į vingiuotą žemės kelią...

— — —
Mergužėlės uždainavo,
Ir aidai per kopas plaukė:

Stovi žalias žilvitėlis
Prie vandens, prie vandens...
Ne marelėj, o žemelėj
Jis gyvens, oi gyvens.

Veltui vėjai lenks jį, laužys
Per dienas, per naktis:

Žilvitėlis iš šaknelių
Vėl atžels, vėl atgis... — — —

Čia prašneko močia Eglė,
Atsigrėžus į Audringį:
— Tu lyg vaidila, broluži,
Jų — jaunų — rankas sujunki!
Ogi aš martelei savo
Dovanoju perlų pynę —
Pynę tą, kurią kadaise
Žilvinas man jūroj davė,
Tardamas:
— Tegul kaip perlas
Mūsų meilė žaižaruoja!
Eikš, Gintare! —
Ir Eglužė,
Dvi žalias šakas ištiesus,
Ant mergelės balto kaklo
Perlų vėrinį nuleido,
Ošdama:
— Tegul kaip perlas
Jūsų meilė žaižaruoja...

— — —
Iš miglų, iš balto rūko
Išplaukė Miglūnė — laumė.
Nuometu — baltų balčiausiu —
Apgaubė Gintarės galvą,
Žilvinėlio žydrus plaukus
Balzgana ranka paglostė
Ir slapta jam pakuždėjo:
— Žemės laumės skirs tau laimę!
Ogi aš... labai džiaugiuosi
Kėslus Bangpūčio išardžius!

— — —
Sukrykštė žvejų merginos
Tartum jūroje žuvėdros.

Žalią rūtų vainikėlį
Segė prie kasų Gintarei,
Apjuosė jos Eglės sūnų
Iš visų margiausia juosta.
O Audringis baltabarzdis
Po žalia Egle parimo,
Juodviejų rankas supynęs,
Tarė:
— Žemė jus telaimins!

SUDAUŽYTA KRIAUKLĖ

*Ir pajuto marių vyras
Šilumą Audringio rankos,
Ir Gintarės karštą meilę,
Srūvančią į jauną širdį.
Ir suprato, kad nuo šiolei
Jis žmogus, o ne dievaitis...
Ir žuvėjo dukros lūpas,
Baltą kaktą pabučiavo. — — —*

*Jūra niauriai sušniokštavo,
Bangpūtis virš jos pakilo
Ir, išviepęs storas lūpas,
Tūždamas rūstus riaumoją:
— Būk prakeiktas, marių vyre,
Galią dievišką praradęs!
Tau kasdien aš audrą siūsiu,
Plėšysiu bures lyg skurlį
Ir tinklus draskysiu, griausiu,
Ir žuvis šalin nublokšiu...
Vargsi juodą žemės vargą,
Jūrmarių dievus išdavęs! — — —*

*O jaunasis Žilvinėlis,
Po Egle
Žmonių apstotas,
Spausdamas Gintarei ranką,
Žvelgė į audringą jūrą
Ir į Bangpūčio griaudimą
Šitokiais atrėžė žodžiais:
— Kauk nekaukęs, vėjų vėjau,
Griausmabalsi jūrų dieve!
Buvo lengva man — dievaičiui —
Dideliu, galingu būti,
Buvo lengva dievo galiom
Viesulus, audras prišaukti...*

Bet... daug garbingiau
Man — ž m o g u i —
Braukti prakaitą nuo veido,
Stoti prieš dievus dievaičius,
Juos ir jūrą nugalėti!
Aš — ž m o g u s —
Dievams prilygsiu,
Juos širdies galia pranoksiu...
Nes žmonių tiesa — kovoti
Ir dievams nenusilenkti!
O kovoj man rodys kelią
M e i l è
Žemei ir mergelei. — — —

Žilvinėlis griebė irklą,
Jo paties peržiem padirbtą —
Tą briaunotą, plačiamentį,
Sunkų tartum kario kuoka — — —
Trenkė juo į valtį-kriauklę,
Trenkė taip, kad ji subiro.
Ir šukes, aštrias skeveldras
Bangos nušlavė į gelmę.

— — —
Griaudėja audroti dangūs.
Jūra šiaušiasi ir tūžta.
Bangos — slibinai gauruoti —
Blaškos ir graužia kopas...
O žmogaus tašytą laivę
Vyrai atstumia nuo kranto:
— Drąsiai plaukite, jaunieji!
Jūros žuviai tinklą tieskit! — — —

Ant pakrantės, ant smėlėtos
Baltas švyturys — Audringis.
Moja Ažuolas ir Uosis,
Beržas, Drebulė jiems moja...
— Plaukite laimingai! — gaudžia
Motina — žalioji Eglė.

Vėjas plaiksto baltą bureę,
Svaido laivę lyg kiautelį:
Tai bedugnėn ji nunyra,
Tai užkopia anta kaugės —
Tvirtos rankos irklais kerta,
Kad išartų jūroj vagą,
Kad įrodytų dievaičiams,
Jog žmonių tiesa ir meilė
Stipresni už vėtrų šėlsmą,
Už krauju dažytą putą...

TURINYS

Tenai, kur gelsvas pamarys...

* DREVINUKAS

Giria dejuoja	8
Pelėdos paslaptis	14
Drevinukas atsibunda	19
Bumbuliūnas	25
Kapočius	31
Šlamštinio derva	34
Išvaduotas!	39
Ką kuždėjo eglė	44
Vilkduobė	50
Paskutinė medžioklė	55
Šlamštinio festivalis	61
Baubai dejuoja	66
Kur dingo baubai	71
Po snieguota skrybėle	74

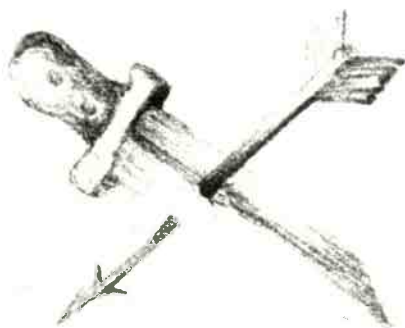
KARŽYGYS LEINĖ

Nartos veža dainą	79
Kalną slėpynė	81
Talos ašaros	94
Minvuenas	106
Klasta ir pergalė	120
Naletas	131

* * EGLĖS SŪNUS

Audroje	140
Mamos paslaptis	144
Bangpūčio kilpos	148
Gelmėje žalia švieselė	150
Nutrūkusios gijos	154
Į žemę	158

Laümė palydi	161
Glauskis prie jo	166
Irklai	170
Valtis	174
Tinklai	179
Dievaičiu būti ar žmogum	184
Audringio tiesa	187
Takas prie Eglės	191
Po žaliaja egle	193
Berneli jaunasai, ką sudūmojai	198
Sudaužyta kriauklė	203

* © Leidykla „Vaga“, 1974

* * © Leidykla „Vaga“, 1982

JAUNESNIAM MOKYKLINIAM AMŽIUI

ИБ № 2885

АНЗЕЛЬМАС МАТУТИС
КЛЕТУШКА ТРЕХ БРАТЬЕВ

Сказки

На литовском языке
Художник Стасис ЭЙДРИГЯВИЧЮС
Издательство «Вага»,
232600, Вильнюс, пр. Ленина 50

ANZELMAS MATUTIS
TRIJŲ BROLIŲ SVIRNELIS

Redaktorius H. Bakanas
Men. redaktorius R. Tumasonis
Techn. redaktorė B. Slivinskienė
Korektorės J. Barcienė, I. Juknienė

Duota rinkti 1981.VIII.20

Pasirašyta spaudai 1981.XII.24

Leidinio Nr. 10303

Formatas 70 × 108 ¹/₁₆, Ofsetinis popierius Nr. 1. (10 000 egz.)

Ofsetinis Nr. 2. (30 000 egz.)

Sriftas 14 p. „Baltika“, Fotorinkimas. Ofsetas

18,2 apsk. sp. l. 73,9 sąl. sp. atsp. 12,4 leid. l.

Tiražas 40 000 egz. Užsak. Nr. 968

Kaina 1 rb 10 kp

„Vagos“ leidykla, 232600, Vilnius, Lenino pr. 50
Spaudė K. Poželos spaustuė, 233000, Kaunas, Gedimino 10